T006 A HÀM VI Q23 A Dục Vương Nhân Duyên

Đại Tạng Kinh (Linh Sơn Pháp Bảo)

TAÏP A-HAØM QUYEÅN 23

KINH 604. A-DUÏC VÖÔNG NHAÂN DUYEÂN1

Toâi nghe nhö vaày:

Moät thôøi, Phaät truù taïi thaønh Vöông xaù, trong vöôøn Truùc, khu Calan-ñaø.

Baáy giôø, vaøo buoåi saùng sôùm, Theá Toân ñaép y, mang baùt, cuøng vôùi

Tyø-kheo Taêng vaøo thaønh khaát thöïc. Nhö baøi keä noùi:

Saéc thaân nhö nuùi vaøng,

Raát ñoan nghieâm vi dieäu;

Böôùc ñi nhö ngoãng chuùa,

Maët nhö traêng saùng ñaày;

Theá Toân cuøng ñaïi chuùng.

Luùc aáy, Theá Toân laáy chaân giaãm leân phaàn ñaát giôùi haïn cöûa thaønh taïo thaønh saùu thöù chaán ñoäng. Nhö baøi keä noùi:

Bieån lôùn vaø ñaát baèng,

Thaønh quaùch cuøng nuùi non,

Chaân Maâu-ni giaãm leân,

Dao ñoäng nhö thuyeàn soùng.

Ñöùc Phaät bieán hieän thaàn löïc nhö theá, luùc ñoù nhaân daân cuøng caát tieáng xöôùng lôùn raèng:

“Kyø dieäu thay, phaùp chöa töøng coù, thaàn löïc bieán hieän nhö Ñöùc

Theá Toân khi vaøo thaønh, hieån baøy nhöõng vieäc chöa töøng coù nhö theá.

Nhö baøi keä noùi:

Ñaát thaáp lieàn baèng leân,

Ñaát cao thaønh thaáp xuoáng;

1. Nguyeân Ñaïi Chaùnh quyeån 23. Ñöôïc ña soá hoïc giaû hieän ñaïi ñoaùn ñònh laø khoâng thuoäc Taïp A-haøm. Khoâng coù töông ñöông trong Taïng Paøli. Quoác Dòch vaø Phaät Quang ñeàu ñeå vaøo phaàn Phuï luïc. Ñaây giöõ nguyeân theo thöù töï quyeån soá cuûa Ñaïi Chaùnh. Tham chieáu, Skt. Divyaøvadaøna 26-27 (Cowell & Nell ed. pp. 364-405). Haùn taïng, Ñaïi 50, N02042 A-duïc vöông truyeän; N02043 A-duïc vöông kinh. Nguoàn tö lieäu Paøli: Dìpavaösa, chöông i, v, vi, vii, xi,...; Mahaøvaösa, chöông v, xi, xx, Samantapaøsaødikaø.

Do oai thaàn cuûa Phaät, Neân gai goùc, soûi ñaù, Ñeàu chaúng coøn thaáy nöõa. Ngöôøi muø, ñieác, caâm, ngoïng, Lieàn ñöôïc thaáy, nghe, noùi; Nhaïc khí trong thaønh quaùch, Chaúng ñaùnh, phaùt dieäu aâm.” Baáy giôø, Theá Toân toûa aùnh saùng chieáu khaép nhö aùnh saùng cuûa ngaøn maët trôøi. Nhö keä noùi: Theá Toân thaân saùng choùi, Chieáu khaép caû thaønh aáp. Nhaân daân nhôø aùnh Phaät, Maùt nhö thoa chieân-ñaøn. Baáy giôø, Ñöùc Phaät thuaän theo thaønh aáp maø ñi. Luùc

ñoù coù hai em beù, moät ñaúng caáp thöôïng vaø moät ñaúng caáp thöù, cuøng nhau voïc caùt chôi ñuøa; moät teân Xaø-da, moät teân Tyø-xaø-da2. Töø xa troâng thaáy Theá Toân ñaày ñuû ba möôi hai töôùng baäc Ñaïi nhaân trang nghieâm thaân, ñoàng töû Xaø-da nghó thaàm: “Mình ñem boät naøy cuùng döôøng.” Roài tay naém moät naém caùt mòn boû vaøo baùt Theá Toân. Khi aáy, Tyø-xaø-da chaép tay tuøy hyû. Nhö baøi keä noùi: Thaáy Theá Toân ñaïi bi, Toaøn thaân saùng moät taàm. Ñöôïc nhìn thaáy Theá Toân, Sanh loøng tin kính lôùn, Daâng naém caùt cuùng döôøng, Ñöôïc thoaùt bôø sanh töû. Baáy giôø, em beù kia phaùt nguyeän raèng: “Nhôø caên laønh cuûa coâng ñöùc hueä thí naøy, mong con ñöôïc laøm moät vò Taûn caùi vöông3 cuûa moät thieân haï, ngay ñôøi naøy ñöôïc cuùng döôøng chö Phaät.” Nhö baøi keä ñaõ noùi:

2. Xaø-da ìG C vaø Tyø-xaø-da Ïi ìG C. Skt. Jaya, Vijaya. 3. Taûn caùi vöông đo »\ ¤ý¡A hay Baïch taùn caùi vöông ¥Õ đo »\ ¤ý¡A nhaø vua coù loïng traéùng, nghi veä cuûa moät Ñaïi hoaøng ñeá.

Maâu-ni bieát taâm kia,
Cuøng yù kia mong muoán,
Ñöôïc quaû theâm caên laønh,
Cuøng vôùi söùc phöôùc ñieàn;
Phaät vôùi taâm ñaïi bi,
Nhaän naém caùt cuùng döôøng.
Xaø-da nhôø caên laønh naøy ñöôïc laøm vua, vua xöù Dieâm-phuø-ñeà, cho ñeán thaønh Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc. Cho neân, Theá Toân mæm cöôøi. A-nan thaáy Phaät mæm cöôøi, lieàn chaép tay höôùng veà Phaät, baïch Phaät:
“Baïch Theá Toân, chö Phaät Theá Toân, Voâ Thöôïng Chaùnh Ñaúng Chaùnh Giaùc, chaúng phaûi khoâng nhaân duyeân gì maø mæm cöôøi.” Nhö keä noùi:
Theá Toân lìa cöôøi ñuøa.
Voâ Thöôïng Toân treân ñôøi,
Raêng traéng nhö ngoïc quyù,
Ñaáng Toái Thaéng mæm cöôøi.
Duõng maõnh sieâng tinh taán,
Khoâng Thaày maø töï giaùc;
Lôøi hay khieán thích nghe,
Tieáng dòu daøng sieâu tuyeät,
Huyeàn kyù ñoàng töû kia,
Baèng Phaïm aâm trong vaét.
Löôõng Tuùc Toân voâ thöôïng,
Ghi nhaän quaû thí caùt.
Khi aáy Theá Toân baûo A-nan:

“Ñuùng theá! Ñuùng theá! Nhö lôøi ngöôi noùi. Chö Phaät khoâng coù nhaân duyeân chaúng mæm cöôøi. Hoâm nay Ta cöôøi laø vì coù nhaân duyeân.”

“A-nan neân bieát, sau khi Ta dieät ñoä moät traêm naêm, ñoàng töû naøy seõ ôû taïi aáp Ba-lieân-phaát4 thoáng laõnh moät phöông, laøm Chuyeån luaân

4. Ba-lieân-phaát ¤Ú ³s ¥±. Paøli: Paøæaliputta (Skt. Paøæaliputra), thôøi Phaät, laø thoân Paøæaligaøma, trong vöông quoác Magadha.

vöông, hoï Khoång Töôùc5, teân A-duïc6, ñem chaùnh phaùp cai trò, giaùo hoùa nhaân daân vaø laïi coøn phaân boá roäng raõi xaù-lôïi cuûa Ta, seõ xaây döïng taùm muoân boán ngaøn thaùp Phaùp vöông, ñem laïi söï an vui cho voâ löôïng chuùng sanh.” Nhö keä noùi: Sau khi Ta dieät ñoä, Ngöôøi naøy seõ laøm vua, Hoï Khoång Töôùc, teân Duïc, Ví nhö vua Ñaûnh sanh, Nôi Dieâm-phuø-ñeà naøy, Ñöôïc toân quyù baäc nhaát. “A-nan! Haõy laáy naém caùt ñöôïc boá thí trong baùt ñoå ra nôi choã Nhö Lai kinh haønh. Ta seõ ñi nôi ñoù.” A-nan vaâng lôøi Phaät daïy, lieàn laáy caùt trong baùt Phaät raõi treân choã kinh haønh. Ñöùc Phaät daïy: A-nan neân bieát, sau naøy taïi thaønh aáp Ba-lieân-phaát coù vua hieäu laø Nguyeät Hoä7. Vò vua aáy seõ sanh con teân laø Taàn-ñaàu-sa-la8, cai trò nöôùc ñoù. Vua laïi coù moät ngöôøi con nöõa teân laø Tu-sö-ma9. Thôøi baáy giôø, nöôùc Chieâm-baø coù moät thieáu nöõ Baø-la-moân raát ñeïp, khieán ngöôøi öa thích, naøng laø traân baûo cuûa ñaát nöôùc. Caùc nhaø töôùng soá xem töôùng thieáu nöõ naøy ñeàu ñoaùn raèng: ‘Naøng seõ laø vöông phi vaø seõ sanh ra hai ngöôøi con. Moät ngöôøi seõ thoáng laõnh thieân haï vaø moät ngöôøi seõ xuaát gia hoïc ñaïo, thaønh töïu Thaùnh ñaïo.’ Ngöôøi Baø-la-moân nghe töôùng sö noùi vaäy vui möøng voâ haïn, lieàn ñöa con gaùi cuûa oâng ta ñeán aáp Ba-lieân-phaát, saém söûa trang ñieåm cho coâ gaùi thaät xinh ñeïp. OÂng muoán ñem gaû cho vöông töû Tu-sö-ma. Töôùng sö baûo: ‘Neân gaû cho Taàn-ñaàu-sa-la vöông. Coâ naøy seõ sanh con phöôùc ñöùc. Ñöùa con seõ noái cô nghieäp cuûa nhaø vua.’ Baø-la-

5.

Khoång Töôùc ¤Õ ³¶. Skt. Maurya, teân doøng hoï vaø cuõng laø Vöông trieàu. Paøli: Moriyaø.

6.

A-duïc ªü ¨|. Skt. Azoka (Paøli: Asoka).

7.

Nguyeät Hoä ¤ë Å@. Skt. Candragupta (Paøli: Candagutta), OÂng noäi vua A-duïc, ngöôøi saùng laäp vöông trieàu Maurya (Khoång Töôùc Vöông trieàu).

8.

Taàn-ñaàu-sa-la ÀW ÀY ®P Ã¹. Skt. Bindusaøra, con trai cuûa Candragupta.

9.

Tu-sö-ma × ®v ¼ . Skt. Susìma, em cuûa Bindusaøra.

moân ñem con gaùi gaû cho nhaø vua naøy. Vua thaáy thieáu nöõ ñoan chaùnh, coù ñöùc haïnh, beøn phong laøm phu nhaân. Nhöõng baø phu nhaân tröôùc vaø caùc theá nöõ thaáy phu nhaân naøy ñi ñeán lieàn nghó raèng: ‘Thieáu nöõ naøy quaù ñoan

chaùnh, laø traân baûo cuûa ñaát nöôùc. Neáu nhaø vua say ñaém naøng, nhaø vua seõ boû chuùng ta, cho ñeán maét khoâng nhìn tôùi nöõa.' Phu nhaân vaø caùc cung phi baét thieáu nöõ aáy hoïc ngheà thôï caïo. Sau khi hoïc xong, naøng lo vieäc caét tæa raâu toùc cho vua. Khi caét raâu toùc, nhaø vua raát hoan hyû, beøn hoûi coâ gaùi: "Coâ öôùc mô ñieàu gì? Thieáu nöõ taâu: "Toâi chæ mong ñöôïc vua ñeå taâm, thöông yeâu nghó ñeán." Naøng noùi nhö vaäy ba laàn. Luùc aáy vua baûo: "Ta laø vua Quaùn ñaûnh doøng Saùt-lôïi. Coøn naøng laø thôï caïo. Laøm sao ta coù theå thöông töôûng naøng ñöôïc?" Thieáu nöõ taâu: "Toâi chaúng phaûi laø con doøng haï tieän. Toâi con gaùi cuûa doøng hoï cao quyù Baø-la-moân. Caùc töôùng sö noùi vôùi cha toâi raèng: 'Coâ gaùi naøy neân gaû cho Quoác vöông.' Vì theá neân toâi môùi ñeán ñaây." Vua laïi hoûi: "Neáu nhö theá, ai khieán naøng hoïc taäp caùi ngheà heøn moïn naøy?" Thieáu nöõ ñaùp: "Phu nhaân tröôùc vaø caùc theá nöõ baét toâi phaûi hoïc ngheà naøy." Nhaø vua lieàn ra leänh: "Töø nay veà sau, naøng chôù laøm ngheà haï tieän naøy nöõa." Vua lieàn laäp naøng laøm Ñeä nhaát phu nhaân. Nhaø vua cuøng naøng thuï höôûng duïc laïc. Chaúng bao laâu naøng mang thai. Ñaày thaùng thì sanh con. Luùc sanh nôû an oån, meï khoâng öu naõo. Qua baûy ngaøi ñaët teân laø Voâ Öu10. Roài laïi sanh theâm moät ngöôøi nöõa ñaët teân laø Ly Öu11. Voâ Öu coù thaân theå thoâ nhaùm, vua cha khoâng muoán ñeán gaàn boàng beá, khoâng coù tình quyeán luyeán. Nhaø vua laïi muoán thöû hai ngöôøi

10.

Voâ Öu L ¼~ , dòch nghóa cuûa Asoka (A-duïc).

11.

Ly Öu Â÷ ¼~. Skt. Vigata-azoka.

con, neân goïi Baø-la-moân Taân-giaø-la-a12 baûo raèng: "Hoøa thöôïng xem giuøm hai ñöùa con cuûa ta. Sau khi ta töø traàn, ai seõ laøm vua?" Ba-la-moân ñaùp: "Xin ñem caùc thaùi töû naøy ra khoûi thaønh, ñeán laàu Kim ñieän trong coâng vieân13. ÔÛ nôi ñoù, toâi seõ xem töôùng." Beøn ra khoûi thaønh, ñeán khu vöôøn aáy. Trong khi aáy, meï vua Aduïc noùi vôùi A-duïc: "Con haõy theo vua cha ra nôi dinh thöï trong vöôøn Kim ñieän xem töôùng caùc vöông töû, sau khi nhaø vua maát roài ai seõ laøm vua? Sao con khoâng ñi?" A-duïc ñaùp: "Vua cha chaúng nghó gì ñeán con vaø cuõng chaúng vui khi thaáy con." Baø meï laïi baûo: "Con chæ ñeán nôi aáy thoâi." A-duïc thöa: "Meï daïy con ñi thì con vaâng theo. Xin meï ñöa ñoà aên uoáng ñeán cho con." Meï ñaùp: "Ñöôïc. Con haõy ra khoûi thaønh ñi." A-duïc ñi ra khoûi thaønh. Luùc ra cöûa, gaëp moät vò ñaïi thaàn teân laø Anaäu-la-ñaø14. Vò quan naøy hoûi A-duïc: "Vöông töû ñi ñaâu theá?" A-duïc ñaùp: "Toâi nghe Ñaïi vöông ra ngoaøi thaønh, ôû trong vöôøn Kim ñieän xem töôùng caùc vöông töû, ñeå sau khi vua baêng haø, ai seõ laøm vua. Baây giôø, toâi ñi ñeán nôi aáy." Nhaø vua ñaõ ra leänh cho caùc ñaïi thaàn: "Neáu A-duïc ñeán thì phaûi khieán cöôõi con voi giaø chaäm luït maø ñeán

12.

Taân-giaø-la-a »« ¦÷ Ã¹ ªü. Skt. Piígalavatsaøjìva.

13.

Kim ñieän vieân quaùn ª÷ ¶[é À].

14.

A-naäu-la-ñaø ªü úY Ã¹ ªû¡F A-duïc vöông kinh noùi laø Thaønh Hoä «° Å@¡F A-duïc vöông truyeän noùi laø La-ñeà-quaät-ña Ã¹ ´£ ¸] ¦h (Skt. Raødhagupta).

vaø theâm ngöôøi giaø laøm tuøy tuøng.” A-duïc cöôõi voi giaø ñeán trong vieân quaùn vaø ngoài döôùi ñaát, giöõa caùc vöông töû. Baáy giôø, caùc vöông töû soaïn thöùc aên uoáng. Meï cuûa A-duïc laáy cheùn nung ñöïng ñaày söõa vaø côm trao cho A-duïc. Trong luùc caùc vöông töû aên uoáng nhö theá, vua cha hoûi thaày töôùng: “Trong ñaây ai coù töôùng vua, seõ keá vò ta ñöôïc?” Thaày töôùng nhìn kyõ caùc vöông töû, thaáy A-duïc ñaày ñuû töôùng vua, seõ ñöôïc keá vò. Nhöng laïi nghó thaàm: ‘Nhaø vua khoâng haøi loøng veà vöông töû A-duïc naøy. Neáu ta noùi A-duïc seõ laøm vua, chaéc chaén Ñaïi vöông khoâng vui.’ OÂng lieàn noùi raèng: “Baáy giôø toâi xin ghi nhaän chung chung.” Vua noùi laïi: “Cöù theo lôøi sö chæ.” Thaày töôùng noùi: “Trong ñaây ngöôøi naøo cöôõi coã xe ñeïp nhaát thì ngöôøi aáy seõ laøm vua.” Caùc vöông töû nghe noùi nhö theá, moãi ngöôøi ñeàu nghó raèng: ‘Coã xe cuûa mình ñeïp nhaát.’ Luùc aáy A-duïc noùi: “Toâi cöôõi con voi giaø, toâi ñöôïc laøm vua.” Vua laïi baûo thaày töôùng: “Xin xem laïi roài xaùc nhaän.” Thaày töôùng laïi ñaùp: “Trong ñaây ngöôøi naøo coù choã ngoài baäc nhaát, ngöôøi aáy seõ laøm vua.” Caùc vöông töû cuøng baûo nhau. “Choã ta ngoài laø baäc nhaát.” A-duïc noùi: “Nay toâi ngoài döôùi ñaát, laø choã ngoài baäc nhaát, toâi seõ laøm vua.” Vua laïi baûo thaày töôùng: “Haõy xem laïi moät laàn nöõa.” Thaày töôùng laïi baûo raèng: “Trong ñaây vò naøo coù cheùn baùt vaø thöùc aên quyù giaù hôn heát, thì ngöôøi aáy seõ laøm vua.” Chi tieát, cho ñeán, A-duïc nghó thaàm: ‘Ta coù coã xe toát nhaát; choã ngoài baäc nhaát vaø thöùc aên ngon nhaát.’

Nhaø vua xem töôùng caùc con xong roài, trôû veà cung. Meï cuûa A-duïc hoûi A-duïc: “Baø-la-moân tieân ñoaùn ngöôøi naøo seõ laøm vua?” A-duïc thöa meï: “Ngöôøi coù coã xe toát nhaát, ngöôøi coù choã ngoài baäc nhaát vaø ñoà duøng quyù nhaát, thöùc aên ngon nhaát, ngöôøi aáy seõ laøm vua. Con töï thaáy con seõ laøm vua. Vì con cöôõi con voi giaø, ngoài döôùi ñaát, cheùn baùt thuaàn khieát ñöïng ñaày thöùc aên nhö côm gaïo khoâ troän söõa.” Baø-la-moân bieát A-duïc seõ laøm vua neân toû veû cung kính meï cuûa A- duïc. Meï cuûa A-duïc cuõng ban thöôûng troïng haäu cho Baø-la-moân vaø tieän dòp hoûi: “Sau khi Ñaïi vöông töø traàn ai seõ laøm vua?” Thaày töôùng ñaùp: “Ñieàu naøy khoâng theå noùi ñöôïc.” Baø hoûi maõi ba laàn oâng môùi ñaùp: “Toâi seõ noùi nhöng leänh baø haõy caån thaän, chôù cho ai bieát. Leänh baø sanh ñöôïc ngöôøi con naøy laø A-duïc. Chính ngöôøi naøy seõ laøm vua vaäy.” Phu nhaân baûo raèng: “Toâi nghe lôøi noùi naøy heát söùc vui möøng. Neáu nhaø vua nghe ñöôïc, ñoái vôùi thaày töôùng vua seõ khoâng coøn tin kính nöõa. Vaäy thaày neân trôû veà choán cuõ. Neáu con toâi laøm vua thì thaày cuõng seõ ñöôïc taát caû nhöõng ñieàu toát ñeïp. Toâi seõ cuùng döôøng suoát ñôøi.” Luùc aáy nöôùc laùng gieàng Ñöùc-xoa-thi-la15 laøm phaûn, vua Taàn-ñaàu- la baûo A-duïc: “Con haõy ñem boán binh chuûng ñi bình phaït nöôùc kia.” Khi vöông töû ra ñi, chaúng cho binh giaùp. Baáy giôø, ngöôøi ñi theo thöa vôùi vöông töû: “Nay ñi bình phaït nöôùc kia,

nhöng khoâng coù quaân cuï, thì laøm sao deïp yeân ñöôïc?" A-duïc noùi: "Neáu ta seõ laøm vua thì do phöôùc baùu cuûa caên laønh, binh giaùp töï

15. Ñöùc-xoa-thi-la ¼w ¤e ¤r Ã¹. Skt. Takwasìla. Paøli: Takkasìlaø, thuû phuû cuûa Gandhara.

nhieân ñeán." ÖÙng theo tieáng noùi cuûa A-duïc, maët ñaát lieàn nöùt ra, binh giaùp töø ñaát hieän ra. A-duïc beøn ñem boán thöù quaân binh ñeán bình phaït nöôùc aáy. Nhaân daân caùc nöôùc kia nghe A-duïc ñeán lieàn söûa sang ñöôøng saù, trang nghieâm thaønh quaùch, mang bình quyù ñöïng nöôùc vaø caùc thöùc cuùng döôøng, ñoùn tieáp kính daâng vöông töû vaø noùi raèng: "Chuùng toâi khoâng phaûn Ñaïi vöông vaø vöông töû A-duïc. Nhöng boïn quan laïi laøm haïi chuùng toâi, neân chuùng toâi môùi traùi nghòch vôùi Thaùnh hoùa." Nhaân daân ñem caùc thöùc cuùng döôøng vöông töû; röôùc vöông töû vaøo thaønh. Sau khi bình ñònh nöôùc naøy roài, lai sai ñi chinh phaït nöôùc Khö- sa. Ñöông thôøi coù hai vò ñaïi löïc só giuùp vua söûa sang ñöôøng saù, dôøi caùc ñaù nuùi. Laïi coù chö Thieân ñeán tuyeân leänh cho nöôùc naøy raèng: 'A- duïc seõ laøm vua thieân haï naøy. Caùc ngöôøi chôù neân khôûi yù choáng ñoái.' Quoác vöông kia beøn quy haøng. Nhö theá, chi tieát cho ñeán, bình ñònh thieân haï naøy cho ñeán bôø bieån. Moät hoâm vöông töû Tu-sö-ma ra ngoaøi thaønh daïo chôi, laïi gaëp moät vò ñaïi thaàn. Vò ñaïi thaàn naøy khoâng chaøo vöông töû theo nghi leã. Vöông töû lieàn sai ngöôøi ñaùnh ñaäp ñaïi thaàn. Ñaïi thaàn nghó raèng: 'Vöông töû naøy chöa ñöôïc ngoâi vua, maø caùch xöû söï nhö theá. Neáu ñöôïc laøm vua thì khoâng theå naøo chòu noåi.' Laïi nghe A-duïc ñöôïc thieân haï, chinh phuïc ñöôïc naêm traêm ñaïi thaàn. Hoï noùi: 'Chuùng ta seõ cuøng nhau laäp A-duïc laøm vua, thoáng laõnh thieân haï naøy.' Nöôùc Ñöùc-xoa-thi-la laïi laøm phaûn. Caùc quan cuøng nhau luaän baøn, ñeà nghò vöông töû Tu-sö-ma ñi deïp loaïn. Vua baèng loøng. Vöông töû lieàn ñi ñeán nöôùc kia, nhöng khoâng haøng phuïc ñöôïc, vua cha laïi bò beänh naëng, baûo caùc quan: "Nay ta muoán laäp Tu-sö-ma laøm vua. Haõy leänh cho A-duïc ñeán nöôùc kia." Baáy giôø, caùc quan muoán laäp A-duïc leân laøm vua. Hoï laáy saéc vaøng boâi leân thaân theå, maët maøy vaø tay chaân cuûa A-duïc. Roài caùc quan taâu vôùi vua: "Vöông töû A-duïc nay ñang beänh naëng." Caùc quan trang nghieâm cho A-duïc teà chænh roài daãn ñeán choã vua:

"Nay neân laäp ngöôøi con naøy laøm vua. Chuùng toâi töø töø seõ laäp Tu- sö-ma laøm vua sau." Vua nghe nhöõng lôøi naøy khoâng vui; lo laéng, buoàn böïc, im laëng khoâng ñaùp. Luùc aáy A-duïc thaàm suy nghó: 'Neáu ta xöùng ñaùng laøm ñöôïc ngoâi vua, chö Thieân seõ ñeán röôùi nöôùc treân ñænh ñaàu ta, laáy luïa traéng quaán treân ñaàu.' Noùi vöøa döùt, chö Thieân laáy nöôùc röôùi treân ñænh ñaàu A-duïc vaø laáy luïa traéng quaán leân ñaàu. Vua cha troâng thaáy caûnh töôïng aáy thì voâ cuøng buoàn baõ, lieàn töø traàn. A-duïc lo vieäc tang leã cho vua cha ñuùng theo nghi thöùc vöông trieàu. A-duïc keá vò xong, phong A-naäu-laâu-ñaø laøm ñaïi thaàn. Trong khi aáy, vöông töû Tu-sö-ma nghe vua cha baêng haø, nay laïi laäp A-duïc leân laøm vua, sanh loøng baát bình, taäp hôïp binh lính keùo veà ñaùnh laïi A-duïc. Trong boán coång thaønh cuûa A-duïc, hai coång coù ñaët hai löïc só. Coång thöù ba thì

ñaët moät ñaïi thaàn. Töi mình giöõ cöûa Ñoâng. Ñaïi thaàn A-naäu-laâu-ñaø laøm con voi maùy baèng goã vaø ñuùc töôïng A-duïc. Töôïng A-duïc côõi voi, ñaët ôû ngoaøi cöûa Ñoâng. Laïi laøm haàm löûa khoâng khoùi, laáy vaät phuû leân. Khi Tu-sö-ma ñi ñeán, ñaïi thaàn A-naäu-laâu- ñaø noùi vôùi Tu-sö-ma: “Vöông töû muoán laøm vua, A-duïc ñang ôû cöûa Ñoâng, ñeán ñoù ñaùnh thaéng ñöôïc oâng aáy, töi nhieân ñöôïc laøm vua.” Vöông töû Tu-sö-ma voäi vaøng ñi thaúng ñeán cöûa Ñoâng, lieàn bò rôi xuoáng haàm löûa maø cheát. Baáy giôø, coù moät ñaïi löïc só teân laø Baït-ñaø-la-do-ñaø16 nghe Tu-sö- ma ñaõ cheát, oâng ñaâm ra chaùn ñôøi, ñem taát caû quyeán thuoäc vaøo trong Phaät Phaùp xuaát gia hoïc ñaïo, gaéng söùc tinh taán, chaúng bao laâu saïch caùc laäu, thaønh A-la-haùn. Vua A-duïc baèng chaùnh phaùp trò hoùa daân chuùng. Baáy giôø boïn quaàn thaàn caäy vaøo theá ñöa A-duïc leân ngoâi neân toû ra khinh maïn A-duïc, khoâng tuaân haønh nghi leã vua toâi. Vua bieát caùc quan khinh lôøi mình, beøn baûo baù quan: “Caùc ngöôøi haõy chaët caây hoa traùi maø troàng gai goùc.” Caùc quan taâu:

16. Baït-ñaø-la-do-ñaø ¶[ªû Ã¹ ¥Ñ ªû. Skt. Bhadraøyudha.

“Chuùng toâi chöa töøng thaáy nghe deïp boû hoa traùi maø troàng gai goùc, chæ thaáy deïp boû gai goùc maø troàng hoa traùi.” Cho ñeán, ba laàn vua ra leänh phaûi chaët boû, nhöng caùc quan cuõng chaúng laøm theo. Baáy giôø, vua A-duc töùc giaän caùc quan ñaïi thaàn, lieàn laáy göôm beùn gieát cheát heát naêm traêm ñaïi thaàn. Laïi coù luùc vua ñem caùc theá nöõ ra vöôøn ngoaøi chôi ñuøa. Vua thaáy moät goác caây Voâ öu ñang troå ñaày hoa. Nghó hoa naøy cuøng teân vôùi mình, trong loøng raát hoan hyû. Vì vua coù thaân hình xaáu xí, da deû saàn suøi, neân caùc theå nöõ khoâng yeâu meán. Hoï chaùn gheùt vua, neân duøng tay beû gaõy heát caây Voâ öu. Nhaø vua nghæ, vöøa thöùc giaác daäy, thaáy caây Voâ öu trô troïi, hoa thì naèm ngoãn ngang treân ñaát. Vua noåi traän loâi ñình, baét caùc theå nöõ troùi laïi vaø ñoát cheát heát. Vì vua laøm ñieàu baïo aùc neân goïi laø Baïo aùc A-duïc vöông17. Luùc aáy ñaïi thaàn A-naäu-laâu-ñaø taâu: “Vua khoâng neân laøm nhöõng ñieàu ñoù. Sao laïi töï tay gieát caùc quan vaø theå nöõ? Baây giôø, Ñaïi vöông neân laäp ra moät teân ñao phuû. Ai coù toïâi ñaùng cheát thì giao cho ngöôøi ñoù.” Vua lieàn ra leänh laäp ngöôøi ñao phuû. Trong nöôùc vua A-duïc coù hoøn nuùi teân laø Kyø-leâ, nôi ñoù coù nhaø ngöôøi thôï deät. Ngöôøi naøy coù moät ngöôøi con teân laø Kyø-leâ18, taùnh tình raát hung aùc, hay ñaùnh ñaäp, baét troùi caùc beù trai, beù gaùi vaø baét caùc sanh vaät treân ñaát cuõng nhö döôùi nöôùc, cho ñeán ngoã nghòch vôùi cha meï. Vì theá ngöôøi ñôøi ñoàn ñaïi laø ‘Hung aùc Kyø-leâ töû19.’ Baáy giôø caùc söù giaû cuûa vua ñeán noùi vôùi noù: “Ngöôi coù theå vì vua laøm ñao phuû ñeå cheùm nhöõng toäi nhaân khoâng?” Kyø-leâ ñaùp: “Taát caû nhöõng ngöôøi coù toäi ôû Dieâm-phuø-ñeà naøy toâi ñeàu coù theå tröø saïch, huoáng chi chæ coù moät xöù naøy!” Caùc söù giaû trôû veà taâu vua: “Ngöôøi kia ñaõ tìm ñöôïc keû hung aùc roài.” Vua ra leänh:

17.

Baïo aùc A-duïc vöông ¼É ´c ¨ | ¤ý. Skt. Caòdaøzoka.

18.

Kyø-leâ Ï ±ù. Skt. Giri.

19.

Hung aùc Kyø-leâ töû ¥û ´c Ï ±ù ¤l. Skt. Caòda-Girika.

“Haõy ñem haén veà ñaây.” Caùc söù giaû ñi goïi noù. Noù ñaùp: “Chôø moät chuùt, ñeå toâi töø giaõ cha meï tröôùc ñaõ.” Noù noùi ñaày ñuû nhöõng söï vieäc treân. Cha meï noù khuyeân can: “Con chôù laøm vieäc aáy!” Cha meï can ngaên ba laàn, haén sanh taâm baát nhaân, gieát cheát cha meï sau ñoù môùi ñi.” Caùc söù giaû hoûi: “Sao laâu theá, khoâng ñeán sôùm?” Teân hung aùc aáy thuaät laïi ñaàu ñuoâi söï vieäc. Caùc söù giaû ñem vieäc naøy taâu laïi nhaø vua. Vua ra leänh cho haén: “Coù toäi nhaân phaïm toäi ñaùng cheát, ta giao cho ngöôi phaûi bieát ñaáy.” Haén taâu: “Xin vua laøm nhaø cho toâi.” Vua cho xaây caát nhaø cöûa, phoøng oác cho Kyø-leâ raát ñaøng hoaøng, nhöng chæ môû moät cöûa. Cöûa cuõng raát nghieâm ngaët. Beân trong aáy baøy la lieät caùc ñoà trò toäi nhö caûnh ñòa nguïc. Nguïc aáy raát ñeïp. Khi aáy teân hung aùc kia taâu vua: “Baây giôø, xin vua moät ñieàu. Neáu ngöôøi naøo ñaõ vaøo ñaây roài thì khoâng ñöôïc ra.” Vua traû lôøi: “Ta chaáp nhaän nhö lôøi xin cuûa ngöôi.” Moät hoâm teân ñao phuû ñi vaøo chuøa, nghe caùc Tyø-kheo noùi veà ñòa nguïc. Luùc aáy coù Tyø-kheo ñang giaûng kinh Ñòa nguïc: ‘Coù chuùng sanh rôi xuoáng ñòa nguïc, nguïc toát naém laáy toäi nhaân aáy, duøng kieàm saét noùng banh mieäng toäi nhaân, nheùt vieân saét noùng vaøo trong mieäng. Keá ñoù sau ñoù laáy buùa saét caét chaët thaân theå, roài laïi laáy goâng cuøm, xieàng xích troùi buoäc thaân, roài ñeán xe löûa, loø than, vaïc saét, ñeán soâng tro, keá ñeán nuùi ñao, caây kieám.’ Ñaày ñuû nhö kinh Nguõ Thieân Söù ñaõ noùi. Teân ñao phuû nghe caùc Tyø-kheo noùi nhöõng vieäc nhö theá, lieàn laäp choã ôû aáy laøm nhöõng caùch trò toäi nhaân nhö caùc Tyø-kheo ñaõ noùi, baét chöôùc theo phaùp naøy ñeå trò toäi nhaân. Moät thôøi kia, coù ngöôøi laùi buoân cuøng vôùi vôï ñi ra treân bieån. Trong

luùc ñang ôû ngoaøi bieån khôi thì ngöôøi vôï sanh con, ñaët teân laø Haûi20. Gia ñình naøy soáng treân maët bieån nhö vaäy hôn möôøi naêm, thu nhaët chaâu baùu, roài trôû veà queâ höông. Doïc ñöôøng hoï bò naêm traêm teân cöôùp gieát cheát vaø ñoaït heát chaâu baùu. Baáy giôø, ñöùa con cuûa ngöôøi laùi buoân thaáy cha bò gieát cheát vaø cuûa caûi maát heát, neân sanh ra chaùn caùi khoå cuûa theá gian, beøn ôû trong phaùp cuûa Nhö Lai xuaát gia hoïc ñaïo, roài trôû veà nhaø du haønh qua caùc nöôùc, daàn daàn ñeán aáp Ba-lieân-phaát. Khi ñeâm ñaõ qua, vaøo luùc saùng sôùm, ngöôøi naøy ñaép y mang baùt vaøo trong thaønh khaát thöïc, ñi laàm vaøo nhaø teân ñao phuû. Baáy giôø, Tyø- kheo naøy töø xa nhìn thaáy trong nhaø naøo laø loø than, vaïc daàu, xe löûa v.v... tröøng trò toäi nhaân nhö ôû trong nguïc. Tyø-kheo sôï haõi, loâng döïng ñöùng, lieàn muoán quay ra khoûi cöûa. Ngay khi aáy teân ñao phuû hung aùc lieàn ñi tôùi naém laáy Tyø-kheo noùi raèng: “Ai ñaõ vaøo ñaây roài thì khoâng theå ra ñöôïc. Baây giôø ngöôøi phaûi cheát ñaây thoâi.” Tyø-kheo nghe noùi trong loøng heát söùc buoàn thaûm, nöôùc maét ñaàm ñìa. Teân ñao phuû hoûi: “Taïi sao oâng laïi khoùc loùc nhö treû con?” Tyø-kheo noùi keä ñaùp: Toâi khoâng phaûi sôï cheát. Chí nguyeän caàu giaûi thoaùt; Choã mong caàu chöa toaïi, Vì theá neân toâi khoùc. Thaân ngöôøi raát khoù ñöôïc, Xuaát gia cuõng nhö vaäy. Gaëp Thích Sö töû vöông, Töø nay

khoâng thaáy nöõa. Teân ñao phuû hung aùc noùi vôùi Tyø-kheo: “OÂng nhaát ñònh phaûi cheát, coøn öu naõo caùi gì?” Tyø-kheo traû lôøi baèng nhöõng lôøi bi ai: “Haõy cho toâi soáng thôøi gian ngaén moät thaùng.”

20. Teân Haûi ®ü. Skt. Samudra.

Teân hung aùc khoâng chòu. Nhö vaäy soá ngaøy bôùt daàn laïi coøn baûy ngaøy haén môùi baèng loøng. Tyø-kheo kia bieát saép cheát, neân duõng maõnh tinh taán, toïa thieàn nhaát taâm, cuoái cuøng cuõng khoâng theå ñaéc ñaïo ñöôïc.
Ñeán ngaøy thöù baûy, trong cung vua coù cung nöõ phaïm toäi naëng ñeán cheát, bò ñem giao cho teân ñao phuû hung aùc nay trò toäi. Teân ñao phuû ñem nöõ toäi nhaân boû vaøo coái duøng chaøy giaõ naùt thaân theå coâ gaùi. Tyø-kheo troâng thaáy vieäc ñoù neân raát chaùn gheùt thaân naøy: ‘OÂi, khoå thay choác nöõa ta cuõng seõ nhö vaäy!’ Roài noùi keä:
OÂi baäc Thaày ñaïi bi,
Dieãn noùi Chaùnh dieäu phaùp:
Thaân naøy nhö boït nöôùc,
Ñuùng nghóa khoâng coù thaät.
Saéc gaùi ñeïp tröôùc kia,
Nay ñaây coøn ñaâu nöõa?
Sanh töû raát ñaùng xaû,
Keû ngu si tham ñaém.
Buoäc taâm vaøo nôi aáy,
Nay neân thoaùt goâng cuøm;
Vöôït qua bieån Tam höõu,
Roát raùo khoâng sanh laïi.
Nhö theá sieâng phöông tieän,
Chuyeân tinh tu Phaät phaùp;
Ñoaïn tröø taát caû keát,
Ñaéc thaønh A-la-haùn.
Khi aáy teân ñao phuû noùi vôùi Tyø-kheo:
“Kyø haïn ñaõ heát.”
Tyø-kheo hoûi:
“Toâi khoâng hieåu ñieàu oâng noùi.”
Teân ñao phuû ñaùp:
“Tröôùc ñaây ngöôøi kyø haïn baûy ngaøy, nay ñaõ maõn.”
Tyø-kheo noùi keä ñaùp:
Taâm toâi ñöôïc giaûi thoaùt,
Voâ minh toái taêm lôùn.
Ñoaïn tröø caùc höõu caùi21, Do gieát giaëc phieàn naõo. Maët trôøi tueä ñaõ hieän, Soi saùng taâm yù thöùc; Roõ raøng thaáy sanh töû, Khôûi loøng thöông xoùt ngöôøi.

Tuøy thuaän tu Chaùnh phaùp, Nay thaân theå ta ñaây; Muoán laøm gì maëc yù, Khoâng coøn coù laãn tieác. Luùc baáy giôø, teân hung aùc kia baét Tyø-kheo boû vaøo trong vaïc daàu saét, laáy cuûi ñun vaøo nhöng löûa khoâng chaùy. Duø coù chaùy nhöng chaúng noùng. Teân aáy thaáy löûa khoâng chaùy, lieàn ñaùnh ñaäp ngöôøi bò sai, roài töï ñoát löûa. Löûa boãng chaùy böøng döõ doäi. Thaät khaù laâu, noù môû naép vaïc saét; thaáy Tyø-kheo aáy giöõa vaïc daàu soâi ngoài treân hoa sen. Teân hung aùc voâ cuøng ngaïc nhieân, laï luøng, lieàn ñeán taâu vôùi Quoác vöông. Nhaø vua voäi vaøng sai thaéng xe ngöïa, daãn theo ñaùm ñoâng voâ soá ngöôøi, ñeán xem Tyøkheo. Tyø-kheo bieát ñaõ ñeán luùc coù theå ñieàu phuïc vua, lieàn phoùng thaân leân hö khoâng nhö con chim nhaïn chuùa, phoâ baøy caùc thöù bieán hoùa. Nhö keä sau ñaây: Vua thaáy Tyø-kheo naøy, Thaân bay leân hö khoâng; Loøng voâ cuøng hoan hyû, Chaép tay nhìn vò Thaùnh: Nay toâi xin ñöôïc noùi, Ñieàu khoâng roõ trong yù: Hình theå khoâng khaùc ngöôøi, Thaàn thoâng chöa töøng coù. Vì toâi phaân bieät noùi: Tu taäp nhöõng phaùp gì; Khieán ngaøi ñöôïc thanh tònh, Xin vì toâi giaûng roäng?

21. Höõu caùi ¦³ »\ , ñaây chæ höõu keát ¦³ ² .

Khieán ñöôïc phaùp thaéng dieäu, Toâi hieåu phaùp töôùng roài; Seõ laøm ñeä töû ngaøi, Hoaøn toaøn khoâng hoái tieác. Tyø-kheo kia nghó thaàm: ‘Nay ta ñaõ ñieàu phuïc ñöôïc vò vua naøy, coù nhieàu ñieàu caàn phaûi höôùng daãn: Hoä trì Phaät phaùp, phaân boá roäng raõi xaùlôïi cuûa Nhö Lai, ñem an vui cho voâ löôïng chuùng sanh, nôi coõi Dieâmphuø-ñeà naøy, khieán moïi ngöôøi ñeàu tin Tam baûo.’ Vì nhaân duyeân naøy neân töï hieån loä caùc ñöùc kia. Tyø-kheo höôùng veà vua noùi keä: Toâi laø ñeä töû Phaät, Ñaõ ñöôïc saïch caùc laäu; Laïi nöõa, laø con Phaät, Khoâng ñaém taát caû höõu. Nay toâi ñaõ ñieàu phuïc, Ñaáng Löôõng Tuùc Voâ Thöôïng; Taâm tónh chæ, tòch tónh, Moái sôï lôùn sanh töû. Nay toâi ñeàu ñöôïc thoaùt, Troïn lìa ñöôïc ba coõi; Trong Thaùnh phaùp Nhö Lai, Ñöôïc lôïi ích nhö vaäy. Vua A-duïc nghe Tyø-kheo noùi nhö vaäy, khôûi loøng tin kính Phaät voâ haïn. Vua laïi thöa: “Luùc Phaät chöa dieät ñoä, Ngaøi ñaõ huyeàn kyù ñieàu gì?” Tyø-kheo ñaùp: “Phaät huyeàn kyù Ñaïi vöông: ‘Sau khi Phaät dieät ñoä khoaûng moät traêm naêm, taïi thaønh Ba-lieân-phaát, coù ba öùc nhaø. Nöôùc aáy coù vua teân A-duïc, seõ laøm vua coõi Dieâm-phuø-ñeà naøy, laøm Chuyeån luaân vöông, duøng Chaùnh phaùp cai trò giaùo hoùa vaø laïi phaân boá xaù-lôïi Ngaøi khaép Dieâm-phuø-ñeà, döïng taùm vaïn boán ngaøn thaùp. Phaät ñaõ huyeàn kyù Ñaïi vöông nhö vaäy. Nhöng ngaøy nay Ñaïi vöông taïo ra ñòa nguïc lôùn naøy, gieát haïi voâ löôïng nhaân daân. Baây giôø, vua neân môû loøng thöông xoùt nghó ñeán taát caû chuùng sanh, ban boá söï khoâng sôï haõi, khieán hoï an oån. Nhö lôøi Phaät huyeàn kyù Ñaïi vöông, Ñaïi vöông neân nhö phaùp tu

haønh.”
Vaø Tyø-kheo noùi keä:
Neân thöïc haønh töø taâm,
Chôù naõo haïi chuùng sanh;
Neân tu taäp Phaät phaùp,

Roäng phaân boá xaù-lôïi.

Baáy giôø, A-duïc voâ cuøng kính tin Phaät, chaép tay laøm leã Tyø-kheo:

“Toâi phaïm toäi lôùn, nay ñoái tröôùc Tyø-kheo xin saùm hoái. Nhöõng vieäc laøm cuûa toâi thaät söï khoâng theå tha thöù ñöôïc. Nay nguyeän laøm Phaät töû. Haõy nhaän söï saùm hoái cuûa toâi. Mong hyû xaû, chôù quôû traùch. Toâi laø keû ngu si, nay laïi quy y.”

Vaø vua noùi keä:

Toâi nay quy y Phaät,
Phaùp thaéng dieäu voâ thöôïng;
Chuùng Tyø-kheo toân kính;
Nay toâi troïn quy maïng.
Nay toâi phaûi duõng maõnh,
Vaâng lôøi Theá Toân daïy;
Nôi Dieâm-phuø-ñeà naøy,
Döïng khaép caùc thaùp Phaät.
Cuùng döôøng ñuû caùc thöù,
Treo luïa vaø traøng phan;
Trang nghieâm thaùp Theá Toân,
Traùng leä ñôøi ít coù.

Tyø-kheo ñoä A-duïc xong, lieàn nöông nôi hö khoâng maø hoùa. Nhaø vua töø nguïc maø ra, teân ñao phuû taâu vua:

“Vua khoâng ñi ñöôïc.”

Vua hoûi:

“Nay ngöôøi muoán gieát ta sao?”

Ñaùp:

“Ñuùng vaäy.”

Vua noùi:

“Ai laø ngöôøi ñaàu tieân vaøo nguïc naøy?”

“Chính toâi.”

“Neáu nhö vaäy, thì ngöôi ñaùng cheát tröôùc.” Vua ra leänh ñem teân hung aùc naøy boû vaøo nhaø coù boâi keo, laáy löûa ñoát chaùy. Roài ra leänh phaù hoaïi ñòa nguïc naøy, ban söï khoâng sôï haõi cho chuùng sanh. Baáy giôø, vua muoán xaây thaùp xaù-lôïi, ñem boán binh chuûng ñeán thaønh Vöông xaù laáy xaù-lôïi trong thaùp Phaät cuûa vua A-xaø-theá, roài trôû veà söûa sang thaùp naøy gioáng nhö tröôùc khoâng khaùc. Nhö vaäy, A-duïc ñaõ laáy xaù-lôïi töø baûy thaùp Phaät. Sau ñoù laïi ñöa ñeán thoân La-ma-la22. Roài, caùc Long vöông ñöa vua vaøo Long cung. Vua ñoøi vua Roàng cuùng döôøng xaù-lôïi. Long vöông lieàn trao cho vua. Vua ra khoûi Long cung. Nhö baøi keä noùi: Trong thoân La-ma-la, Nôi ñoù coù thaùp Phaät; Do Long vöông thôø phuïng, Giöõ gìn vaø cuùng döôøng. Vua ñoøi vua Roàng chia, Caùc roàng saün loøng cho; Vua caàm xaù-lôïi naøy, Ñem ñeán caùc phöông khaùc. Vua laøm

taùm muoân boán ngaøn hoäp baèng vaøng, baïc, löu ly, pha leâ ñeå ñöïng xaù-lôïi Phaät. Laïi laøm taùm muoân boán ngaøn bình töù baûo ñeå chöùa caùc ngaøn hoäp naøy. Roài laøm voâ löôïng traêm ngaøn traøng phan, taøn loïng luïa traéng, khieán cho caùc quyû thaàn moãi vò caàm giöõ ñoà vaät cuùng döôøng xaù-lôïi. Vua laïi ra leänh cho caùc quyû thaàn raèng: 'Dieâm-phuø-ñeà cho ñeán laøng, xoùm, thaønh aáp, ven bieån, ñaày moät öùc nhaø, haõy laäp thaùp Xaù-lôïi ñeå thôø Theá Toân.' Ñöông thôøi coù nöôùc teân laø Ñöùc23-xoa-thi-la coù ba möôi saùu öùc nhaø. Ngöôøi nöôùc aáy noùi vôùi quyû thaàn: 'Haõy cho chuùng toâi ba möôi saùu hoäp xaù-lôïi. Chuùng toâi seõ döïng thaùp Phaät.' Vua laøm phöông tieän: nöôùc

22. La-ma-la thoân Ã¹ ¼ Ã¹ §ø. Skt. Raømagaøma. Paøli: Raømagaøma, teân laøng cuûa ngöôøi Koliya, nhaän ñöôïc moät phaàn, trong taùm phaàn xaù-lôïi cuûa Phaät. (D.ii.107). Veà sau, bò côn luõ, thaùp xaù-lôïi bò cuoán ñi. Long vöông Mahaøkaøla nhaän ñöôïc bình xaù-lôïi, ñem veà thôø ôû Maójerika. Mhv.xxxi.187f. 23. Ñöùc ¡A baûn Cao-ly cheùp laø tröôùc Û. Veà Ñöùc-xoa-thi-loa, xem cht.15.

naøo ít daân, chia theâm cho ñuû soá daân maø döïng thaùp.

Baáy giôø, taïi aáp Ba-lieân-phaát coù Thöôïng toïa teân Da-xaù. Vua ñi ñeán choã Thöôïng toïa thöa:

"Toâi muoán moät ngaøy döïng taùm vaïn boán ngaøn thaùp khaép caû Dieâm-phuø-ñeà. YÙ nguyeän nhö vaäy."

Nhö keä taùn thaùn:

Ñaïi vöông teân A-duïc,
Töø taùm ngoâi thaùp tröôùc,
Laáy ra xaù-lôïi Phaät
Nôi Dieâm-phuø-ñeà naøy.
Xaây döïng caùc thaùp Phaät,
Taùm muoân vaø boán ngaøn;
Roäng raõi vaø thaéng dieäu,
Moät ngaøy ñeàu hoaøn taát.

Thöôïng toïa noùi vôùi vua:

"Laønh thay, Ñaïi vöông! AÁn ñònh möôøi laêm ngaøy sau, khi nguyeät thöïc cho xaây caùc thaùp Phaät coõi Dieâm-phuø-ñeà."

24

Nhö vaäy chæ trong moät ngaøy, döïng taùm muoân boán ngaøn thaùp.

Nhaân daân theá gian vui möøng voâ haïn cuøng goïi laø 'Phaùp A-duïc vöông'25.

Taùn thaùn nhö baøi keä sau:

Vua doøng thaùnh Khoång Töôùc,
An vui ngöôøi theá gian.
Nôi Dieâm-phuø-ñeà naøy,
Kieán laäp phaùp thaéng dieäu.
Tröôùc goïi laø AÙc vöông,

Nay taïo nghieäp toát laønh;
Cuøng xöng goïi Phaùp vöông,
Töông truyeàn maõi veà sau.
Vua ñaõ döïng taùm muoân boán ngaøn thaùp, neân laáy laøm phaán khôûi,
24. Nguyeät thöïc, caùc baûn cheùp [1]. Chính xaùc laø »k. A-duïc vöông truyeän: Da-xaù sau ñoù laáy tay che maët trôøi, ñeå cho vua ñöôïc toaïi nguyeän, laø döïng thaùp trong moät ngaøy. 25. Phaùp A-duïc vöông ªk ªü ¨ | ¤ý. Skt. Dharmaøzoka.

vui möøng, ñem caùc quaàn thaàn ñi ñeán tinh xaù Keâ töôùc26. Vua thöa vôùi Thöôïng toïa Da-xaù: “Coù Tyø-kheo naøo ñöôïc Phaät thoï kyù seõ laøm Phaät söï chaêng? Toâi seõ ñi ñeán Tyø-kheo aáy cuùng döôøng cung kính.” Thöôïng toïa Da-xaù ñaùp: “Luùc Phaät saép Nieát-baøn, haøng phuïc Long vöông A-ba-la27, thôï goám Chieân-ñaø-la28, roàng Cuø-ba-leâ29, ñi ñeán nöôùc Ma-thaâu-la30, Phaät baûo Toân giaû A-nan: ‘Sau khi Ta nhaäp Nieát-baøn khoaûng moät traêm naêm coù tröôûng giaû teân laø Cuø-ñaø31 coù con teân laø Öu-ba-quaät-ña32 seõ xuaát gia hoïc ñaïo, baèng Voâ töôùng Phaät33 maø daïy doã ngöôøi, laø baäc nhaát, seõ laøm Phaät söï.’ Phaät baûo A-nan: ‘Coù thaáy nuùi xa kia chaêng?’ A-nan baïch: ‘Baïch Theá Toân, thaáy.’ Phaät baûo A-nan: ‘Nuùi naøy teân laø Öu-löu-maïn-traø34, ñoù laø choã A-lan-nhaõ goïi laø Na-traø-baø-ñeâ35, phuø hôïp vôùi söï tòch tónh.’ Phaät noùi keä ca ngôïi: Tyø-kheo Öu-ba-quaät, Vò Giaùo thoï baäc nhaát; Tieáng ñoàn khaép boán phöông, Ñöôïc thoï kyù toái thaéng. Sau khi Ta dieät ñoä, Seõ laøm caùc Phaät söï; Ñoä taát caû chuùng sanh, Soá löôïng nhieàu voâ haïn.” Nhaø vua hoûi Thöôïng toïa Da-xaù: “Toân giaû Öu-ba-quaät nay ñaõ ra ñôøi chöa?”

26.
Keâ töôùc tinh xaù úÕ ³¶ ºë ªÙ. Skt. Kurkuæaøraøma. Paøli: Kukuæaøraøma, tinh xaù ôû
Paøæiliputta, coù töø thôøi Phaät.
27.
A-ba-la long vöông ªü ¤Ú Ã¹ Às ¤ý. Skt. Apalaøla.
28.
Ñaøo sö Chieân-ñaø-la ³³ ®v ÑÐ ªû Ã¹. Skt. Caòdalì Kumbhakaøla.
29.
Cuø-ba-leâ Â£ ªi ±ù. Skt. Gopaølì.
30.
Ma-thaâu-la quoác ¼ º½ Ã¹ °ê. Skt. Mathuraø.
31.
Cuø-ña Â£ ¦h. Skt.Gupta.
32.
Öu-ba-quaät-ña . Skt. Upagupta.
33.
A-duïc vöông truyeän: “tuy khoâng coù töôùng toát”.

34.

Öu-löu-maïn-traø Àu d °Ò ù. Skt. Urumuòda.

35.

Na-traø-baø-ñeâ ¨º ù ±C §C. Skt. Naæabhaæikaø.

Thöôïng toïa ñaùp: “Vò aáy ñaõ ra ñôøi vaø xuaát gia hoïc ñaïo, haøng phuïc phieàn naõo, laø A- la-haùn cuøng vôùi voâ löôïng Tyø-kheo quyeán thuoäc moät muoân taùm ngaøn ñang truù taïi A-lan-nhaõ ôû nuùi Öu-löu-maïn-traø. Vì thöông xoùt chuùng sanh, neân noùi phaùp tònh dieäu nhö Phaät, hoùa ñoä voâ löôïng trôøi, ngöôøi khieán cho ñöôïc vaøo thaønh cam loä.” Nhaø vua nghe xong vui möøng khoân xieát. Töùc thì ra leänh cho quaàn thaàn nhanh choùng söûa soaïn xe coä, ñöa voâ löôïng quyeán thuoäc ñeán nôi aáy, ñeå cung kính cuùng döôøng Öu-ba-quaät-ña. Baáy giôø, caùc quan taâu vôùi vua raèng: “Vò Thaùnh naøy ñang ôû taïi nöôùc cuûa vua. Neân sai tín söù röôùc vò aáy. Vò aáy seõ töï mình ñeán.” Vua traû lôøi caùc quan: “Khoâng neân sai tín söù ñeán nôi aáy. Ta neân töï ñeán, khoâng neân ñeå vò aáy tôùi ñaây.” Vaø vua noùi keä: Ngöôi ñöôïc löôõi Kim cang, Vaãn khoâng theå phaù vôõ, Ngaên ta ñeán nôi kia, Gaàn guõi ngöôøi nhaø noâng36.” Vua sai tín söù ñeán baùo Toân giaû: ‘Ngaøy naøo ñoù, vua seõ ñeán choã Toân giaû.’ Toân giaû suy nghó: ‘Neáu vua ñeán seõ coù raát ñoâng ngöôøi ñi theo, chòu bao khoå sôû, laïi böùc baùch saùt haïi coân truøng vaø haïi nhaân daân laøng xoùm.’ Suy nghó xong, Toân giaû traû lôøi söù giaû raèng: “Toâi seõ töï ñi ñeán cung vua.” Khi vua nghe Toân giaû töï ñeán, vui möøng sung söôùn g voâ haïn. Töø Ma-thaâu-la ñeán Ba-lieân- phaát, ôû khoaûng giöõa hai nôi, vua cho ñaët thuyeàn beø, treân thuyeàn treo phöôùn loïng. Toân giaû Öu- ba-quaät, vì thöông xoùt vua neân ñem chuùn g A-la-haùn moät muoân taùm ngaøn vò theo ñöôøn g thuûy ñeán vöông quoác. Baáy giôø, ngöôøi trong nöôùc taâu vua:

“Toân giaû Öu-ba-quaät ñem moät muoân taùm ngaøn Tyø-kheo ñeán ñaây

36. A-duïc vöông truyeän: “Ta chöa ñöôïc taâm Kim cang; ñaâu coù theå baét ngöôøi nhö Phaät khuaát phuïc mình”.

roài.” Vua sung söôùng möøng rôõ khoân xieát, voäi côûi chuoãi ngoïc giaù trò ngaøn vaøng trao cho hoï. Roài vua cuøng caùc ñaïi thaàn, quyeán thuoäc ñi ñeán choã Toân giaû, côûi boû haønh lyù, naêm voùc saùt ñaát, laøm leã tröôùc Toân giaû, quyø goái chaép tay thöa raèng: “Toâi nay thoáng laõnh coõi Dieâm-phuø-ñeà naøy, tuy ngoài ôû ngoâi vua maø khoâng laáy laøm vui. Hoâm nay thaáy ñöôïc Toân giaû, vui möøng khoân xieát. Ñeä töû cuûa Nhö Lai môùi coù theå nhö vaäy, thaáy Toân giaû nhö thaáy ñöôïc Phaät.” Vaø vua noùi keä: “Tòch dieät, ñaõ qua ñôøi, Nay ngaøi laøm Phaät söï. Döùt ngu si theá gian, Nhö maët trôøi Phaät chieáu. Vì ñôøi laøm Ñaïo sö, Baäc thuyeát phaùp ñeä nhaát; Chuùng sanh ñaùng nöông caäy, Nay toâi raát hoan hyû.” Nhaø vua ra leänh cho söù giaû loan baùo khaép nöôùc raèng: “Toân giaû Öu-ba-quaät ngaøy nay ñeán nöôùc naøy.” Beøn xöôùng leân raèng: “Ai muoán ñöôïc giaøu sang, Xa lìa khoå baàn cuøng; Thöôøng ñöôïc vui coõi trôøi; Ai giaûi thoaùt Nieát-baøn. Neân gaëp Öu-ba-quaät, Cung kính vaø cuùng döôøng. Ai chöa thaáy chö Phaät, Nay thaáy Öu-ba-quaät.” Baáy giôø, nhaø vua chænh trang bôø coõi, ñaép ñöôøng baèng phaúng,

treo luïa, phan, loïng, xoâng höông, raõi hoa, taáu nhaïc. Nhaân daân caû nöôùc ñeàu ra ngoaøi nghinh ñoùn Toân giaû Öu-ba-quaät ñeå cuùng döôøng cung kính. Baáy giôø, Toân giaû Öu-ba-quaät taâu vua: “Taâu Ñaïi vöông, ngaøi neân ñem chaùnh phaùp cai trò, giaùo hoùa,

thöông xoùt chuùng sanh. Vì Tam baûo khoù gaëp, neân ñoái vôùi Tam baûo cuùng döôøng, cung kính, tu nieäm vaø khen ngôïi, vì ngöôøi giaûng noùi roäng.
Vì sao? Vì Nhö Lai, ÖÙng Cuùng, Ñaúng Chaùnh Giaùc, laø baäc Tri giaû, Kieán giaû, thöôøng huyeàn kyù raèng: ‘Chaùnh phaùp cuûa Ta ñöôïc kyù thaùc nôi
Quoác vöông vaø Tyø-kheo Taêng cuûa ta’.”
Vaø Toân giaû noùi keä:
“Baäc Theá Huøng toân kính,
Chaùnh phaùp raát thaéng dieäu;
Kyù thaùc nôi Ñaïi vöông,
Cuøng vôùi Tyø-kheo Taêng.”
Nhaø vua thöa vôùi Toân giaû Öu-ba-quaät:
“Toâi ñaõ döïng laäp Chaùnh phaùp.”
Vaø vua noùi keä:
“Toâi ñaõ taïo caùc thaùp,
Trang nghieâm caùc bôø coõi;
Khôûi cuùng döôøng moïi thöù,
Phan, loïng cuøng traân baûo.
Phaân boá xaù-lôïi Phaät,
Khaép caû Dieâm-phuø-ñeà;
Toâi taïo caùc phöôùc naøy,
YÙ nguyeän ñaõ troïn veïn.
Chính mình vaø vôï con,
Traân baûo vaø ñaát ñai;
Nay ñeàu xaû thí heát,
Cuùng döôøng thaùp Hieàn thaùnh.”
Toân giaû Öu-ba-quaät khen ngôïi vua:
“Laønh thay! Laønh thay, Ñaïi vöông neân thöïc haønh phaùp nhö vaäy.”
Toân giaû noùi keä:
“Xaû thaân maïng cuûa caûi,
Ñôøi ñôøi khoâng lo aâu;
Ñöôïc phöôùc laønh voâ cuøng,
AÉt ñöôïc Voâ thöôïng giaùc.”
Vua thænh Toân giaû Öu-ba-quaät vaøo thaønh, roài söûa soaïn choã ngoài caùc loaïi, môøi Toân giaû an toïa. Coøn chuùng Taêng ñöôïc môøi ñeán tinh xaù Keâ töôùc. Vua thöa Toân giaû raèng:

“Toân giaû dung maïo ñeïp ñeõ, thaân theå meàm maïi, coøn toâi hình thuø xaáu xí, da deû saàn suøi.”
Toân giaû noùi keä:
“Luùc toâi haønh boá thí,
Taâm tònh, taøi vaät toát;
Khoâng baèng vua boá thí,
Ñem caùt cuùng döôøng Phaät.”
Vua noùi keä ñaùp:
“Khi traãm coøn treû thô,
Cuùng döôøng Phaät naém caùt;
Nay ñöôïc quaû nhö vaày,
Huoáng chi thí vaät toát.”
Toân giaû noùi keä khen:
“Khoaùi thay! Thieän Ñaïi vöông,
Cuùng döôøng naém ñaát caùt;
Trong ruoäng phöôùc Voâ thöôïng,
Vun troàng quaû voâ taän.”
Baáy giôø, vua A-duïc baûo caùc ñaïi thaàn:
“Ta nhôø laáy naém caùt cuùng döôøng Phaät ñöôïc quaû baùo nhö vaày;
laøm sao maø chaúng tin kính ñoái vôùi Theá Toân?”
Vua laïi thöa vôùi Toân giaû:
“Toân giaû chæ cho toâi choã Phaät noùi phaùp, nhöõng nôi Phaät du haønh, neân ñeán cuùng döôøng leã baùi, vì caùc chuùng sanh ñôøi sau nhieáp thoï caùc caên laønh.”
Vaø roài noùi keä:
“Chæ cho toâi Phaùp Phaät,
Caùc nöôùc vaø truù xöù;
Cuùng döôøng vaø tin kính,
Vì chuùng sanh ñôøi sau..”
Toân giaû noùi:
“Laønh thay! Laønh thay Ñaïi vöông, coù theå phaùt dieäu nguyeän, toâi
seõ chæ cho Ñaïi vöông nôi choã, ñeå vì chuùng sanh ñôøi sau.”
Baáy giôø, vua ñem boán loaïi binh chuûng vaø caùc thöù cuùng döôøng höông hoa, traøng phan vaø kyõ nhaïc, ñem luoân Toân giaû khôûi haønh ñeán röøng Long taàn37, chæ ñaây laø choã Nhö Lai ñaûn sanh. Vaø Toân giaû noùi
keä:
“Nôi Nhö Lai ñaûn sanh,
Khi sanh ñi baûy böôùc;
Xoay nhìn khaép boán phöông,
Ñöa tay chæ leân trôøi:

Nay Ta sanh laàn cuoái,
Seõ ñaéc ñaïo Voâ thöôïng;
Treân Trôøi vaø coõi Ngöôøi,
Ta laø Voâ Thöôïng Toân.”
Baáy giôø, nhaø vua naêm voùc saùt ñaát, cuùng döôøng leã baùi, lieàn döïng thaùp Phaät. Toân giaû taâu vua:
“Ñaïi vöông muoán thaáy chö Thieân, thaáy choã Ñöùc Phaät khi ñaûn sanh ñi baûy böôùc khoâng?”
Nhaø vua thöa:
“Raát muoán ñöôïc thaáy.”
Toân giaû ñöa tay chæ caønh caây maø Ma-da Phu nhaân ñaõ vòn vaøo,
Toân giaû baûo thaàn caây:
“Thoï thaàn, nay haõy hieän ra, ñeå vua ñöôïc thaáy, sanh ñaïi hoan hyû.”
Vöøa döùt tieáng, lieàn thaáy thoï thaàn ñöùng beân Toân giaû noùi raèng:
“Ngaøi daïy ñieàu gì toâi seõ vaâng theo.”
Toân giaû noùi vôùi vua:
“Vò thaàn naøy ñaõ thaáy Phaät luùc sanh.”
Vua noùi keä hoûi thaàn:
“Ngaøi thaáy thaân trang nghieâm,
Luùc sanh coù hoa sen,
Chaân böôùc ñi baûy böôùc,
Mieäng caát leân tieáng noùi.”
37. Long taàn laâm ¶© ÀW ªL¡A töùc vöôøn Laâm-tyø-ni. Skt. Lumbinì.

Thaàn ñaùp laïi baèng baøi keä: “Toâi thaáy thaân toát ñeïp, Ñaáng Theá Toân môùi sanh, Chaân böôùc ñi baûy böôùc, Mieäng caát leân tieáng noùi, ‘ÔÛ trong trôøi vaø ngöôøi, Ta laø Voâ Thöôïng Toân’.” Vua hoûi thaàn: “Khi Phaät sanh coù ñieàm laønh gì?” Thaàn ñaùp: “Toâi khoâng theå noùi nhöõng vieäc quaù maàu nhieäm. Nay löôïc noùi phaàn ít: AÙnh saùng soi chieáu suoát, Thaân theå ñuû töôùng ñeïp, Khieán ngöôøi vui möøng thaáy, Caûm ñoäng ñeán ñaát trôøi.” Vua nghe thaàn noùi, vui möøng ban cho thaàn möôøi muoân löôïng traân baûo roài ñi. Toân giaû Öu-ba-quaät laïi ñöa vua vaøo trong thaønh noùi. “Nôi naøy Boà-taùt hieän ba möôi hai töôùng toát, taùm möôi veû ñeïp, thaân saéc vaøng trang nghieâm saùng choùi.” Nhaø vua lieàn höôùng veà nôi aáy laøm leã vaø cuùng döôøng caùc thöù. Toân giaû laïi ñöa vua ñeán trong Thieân töï, baûo vua: “Luùc Thaùi töû sanh ra ñöôïc ñöa ñeán vò thaàn ôû Thieân töï kia leã baùi. Nhöng baáy giôø caùc thaàn ñoù ñeàu leã baùi Boà-taùt. Khi ñoù, nhaân daân môùi laäp danh Boà-taùt, raèng ñoù laø Trôøi treân caùc Trôøi. Vua laïi ñem caùc thöù cuùng döôøng.” Toân giaû laïi ñöa vua ñeán chæ choã vaø noùi: “Nôi ñaây vua cha ñem Boà-taùt ñeán caùc choã cho caùc Baø-la-moân, baûo ñoaùn xem töôùng cuûa Ngaøi.” Vua laïi cuùng döôøng ñuû thöù. Laïi chæ cho vua choã naøy laø nhaø hoïc cuûa Boà-taùt, choã naøy hoïc côõi voi, choã naøy hoïc côõi ngöïa, côõi

xe, baén cung, choã naøy Boà-taùt hoïc caùc kyõ thuaät, choã naøy Boà-taùt reøn luyeän thaân, choã naøy laø nôi daïo chôi cuûa saùu muoân phu nhaân cuûa Boà-taùt. Choã naøy Boà-taùt thaáy ngöôøi giaø, beänh, cheát, choã naøy Boà-taùt ngoài döôùi caây Dieâm-

phuø-ñeà, ngoài thieàn ñaéc ly duïc, boùng caây chaúng rôøi thaân, phuï vöông höôùng veà ñoù laøm leã. Choã naøy Boà-taùt ñem traêm ngaøn thieân thaàn ra khoûi thaønh vaø ñi; choã naøy Boà-taùt côûi chuoãi ngoïc trao cho Xa-naëc, sai ñem ngöïa trôû veà nöôùc vaø noùi keä: Boà-taùt ôû nôi naøy, Côûi chuoãi ngoïc vaø muõ, Trao cho chaøng Xa-naëc, Giuïc ngöïa trôû veà nöôùc, Ñi moät mình khoâng baïn, Ngaøi vaøo nuùi hoïc ñaïo. Laïi choã naøy Boà-taùt ñoåi laáy aùo ca-sa cuûa thôï saên, khoaùc aùo naøy roài xuaát gia, choã naøy laø choã chö Tieân nhaân cung thænh Ngaøi, choã naøy laø choã vua Bình-sa muoán chia cho Boà-taùt moät nöûa nöôùc, choã naøy Boà-taùt hoûi ñaïo nôi Tieân nhaân Öu-lam-phaát, choã naøy Boà-taùt saùu naêm khoå haïnh. Nhö keä noùi: Khoå haïnh trong saùu naêm, Chòu khoå naõo cuøng cöïc, Bieát khoâng phaûi chaân ñaïo, Lieàn boû haïnh tu ñoù. Choã naøy hai ngöôøi nöõ daâng söõa cuùng Boà-taùt. Nhö keä noùi: Ñaïi Thaùnh ôû nôi ñaây, Nhaän söõa hai ngöôøi nöõ, Töø ñaây ñöùng leân ñi, Ñi ñeán caây Boà-ñeà. Choã naøy roàng Ca-leâ38 khen ngôïi Boà-taùt. Nhö keä noùi: Nôi naøy roàng Ca-leâ Khen ngôïi ñöùc Boà-taùt, Neân theo ñaïo thôøi coå, Chöùng dieäu quaû Voâ thöôïng. “Vua höôùng veà Toân giaû vaø noùi keä:

38. Ca-leâ long { ±ù Às . Paøli: Kaøôa hay Mahaøkaøôa. Khi Phaät lieäng baùt söõa xuoâng soâng Ni-lieân thieàn, Long vöông ñang ôû döôùi ñoù. OÂng cuøng caùc Long nöõ hieän leân ca ngôïi Phaät. J.i.70,72. Mhv.v.87; Sp.i.43.

Nay toâi muoán thaáy roàng,
Roàng kia ñaõ thaáy Phaät,
Töø ñaây ñeán Boà-taùt,
Chöùng ñaéc quaû thaéng dieäu.
Toân giaû laáy tay chæ Long vöông baûo:
“Naøy Long vöông Ca-leâ, oâng ñaõ thaáy Phaät, nay neân hieän thaân.”
Long vöông nghe tieáng lieàn xuaát hieän, ñöùng tröôùc Toân giaû, chaép tay thöa:
“Thöa Toân giaû coù ñieàu gì chæ daïy?”
Toân giaû noùi vôùi vua:
“Long vöông naøy thaáy Phaät, khen ngôïi Nhö Lai.”
Vua chaép tay höôùng veà Long vöông noùi keä:
“Ngaøi thaáy thaân Kim cöông,
Thaày toâi, Baäc Voâ Thöôïng,
Maët nhö traêng saùng ñaày,
Xin noùi oai ñöùc ngaøi,
Coâng ñöùùc cuûa möôøi löïc,
Luùc ngaøi ñeán ñaïo traøng.”

Long vöông ñaùp laïi:
“Nay toâi seõ dieãn noùi,
Luùc chaân ñaïp treân ñaát,
Côõi ñaát saùu chaán ñoäng,
AÙnh saùng nôi maët trôøi,
Chieáu khaép ba ngaøn coõi,
Ñi ñeán caây Boà-ñeà.”
Baáy giôø nhaø vua ôû caùc nôi aáy cuùng döôøng caùc thöù vaø döïng thaùp mieáu. Keá ñoù Toân giaû ñöa vua ñeán coäi caây nôi Phaät thaønh ñaïo, baûo vua raèng:
“Taïi caây naøy, Ñaïi Boà-taùt do söùc tam-muoäi phaù quaân ma, ñaéc voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc.”
Toân giaû noùi keä:
“Maâu-ni Ngöu Vöông Toân,
ÔÛ caây Boà-ñeà naøy,
Haøng phuïc quaân ma aùc,
Ñöôïc thaéng quaû Boà-ñeà, Ñaùng kính trong trôøi, ngöôøi, Chaúng coù ai saùnh baèng.” Vua cuùng döôøng voâ löôïng traân baûo vaø caùc thöù, cuøng döïng thaùp mieáu lôùn. Choã naøy, Töù thieân vöông moãi vò oâm moät caùi baùt ñem döng cuùng Phaät, hôïp laïi thaønh moät baùt. Choã naøy laø choã Nhö Lai nhaïân nhöõng böõa aên cuùng döôøng cuûa anh em khaùch buoân. Choã naøy khi Nhö Lai ñeán nöôùc Ba-la-naïi, coù ngoaïi ñaïo A-thôøi-baø39 hoûi Phaät. Choã naøy laø vöôøn Loâïc daõ, Tieân nhaân truù xöù. Nhö Lai ôû trong ñoù, vì naêm vò Tyø-kheo ba laàn chuyeån Phaùp luaân möôøi hai haønh. Toân giaû noùi keä: “Nôi ñaây vöôøn Loäc daõ, Nhö Lai chuyeån phaùp luaân; Ba chuyeån möôøi hai haønh, Naêm ngöôøi ñöôïc daáu ñaïo.” Nhaø vua cuùng döôøng nôi naøy ñuû thöù vaø xaây döïng thaùp mieáu. Choã naøy Nhö Lai hoùa ñoä tieân nhaân Öu-laâu-taàn-loa Ca-dieáp40. Choã naøy Nhö Lai noùi phaùp cho vua Bình-sa41, vua thaáy ñöôïc chaân lyù cuøng vôùi voâ löôïng nhaân daân, chö Thieân ñaéc ñaïo. Choã naøy Nhö Lai noùi phaùp cho Thieân ñeá Thích. Ñeá Thích cuøng vôùi taùm muoân chö Thieân ñaéc ñaïo. Choã naøy Nhö Lai thò hieän thaàn löïc, bieán hoùa caùc thöù. Choã naøy Nhö Lai leân trôøi vì meï thuyeát phaùp, daãn theo voâ löôïng Thieân chuùng xuoáng nhaân gian. Vua laïi cuùng döôøng caùc thöù vaø cho xaây döïng thaùp mieáu. Toân giaû baûo vua A-duïc: “Ñeán nöôùc Cöu-thi-la-kieät42, nôi ñaây Nhö Lai laøm xong ñaày ñuû Phaät söï, nhaäp Voâ dö Nieát-baøn.” Toân giaû noùi keä: “Ñoä thoaùt caùc Trôøi, Ngöôøi,

39.
A-thôøi-baø ªü ®É ±C. Skt. AØjivika, taø maïng ngoaïi ñaïo.
40.
Öu-laâu-taàn-loa Ca-dieäp Àu ¼Ó ÀW Á³ { ¸. Skt. Uruvilvaø-Kaøzyapa.
41.

Bình-sa vöông ²~ ¨F ¤ý¡A hay Taàn-baø-sa-la. Skt. Bimbisaøra.
42.
Cöu-thi-na-kieät quoác ¹§ ¤r ¨º ºÜ °ê. Skt. Kusinagara.
Roàng, Tu-la, Daï-xoa;
Kieán laäp phaùp voâ taän,
Phaät söï ñaõ hoaøn taát.
Nôi höõu ñöôïc tòch dieät,
Ñaïi bi vaøo Nieát-baøn;
Nhö cuûi heát löûa taét;
Roát raùo ñöôïc thöôøng truï."
Vua nghe nhöõng lôøi naøy buoàn baõ, ñau xoùt ñeán ngaát xæu treân ñaát.
Baáy giôø caùc quan laáy nöôùc röûa maët cho vua. Moät hoài laâu tænh laïi, baät khoùc, nöôùc maét raøn ruïa. Sau ñoù vua cuùng döôøng ñuû thöù vaø cho xaây döïng thaùp mieáu lôùn.
Vua thöa Toân giaû:
"YÙ nguyeän toâi muoán ñöôïc thaáy caùc Ñaïi ñeä töû cuûa Phaät ñöôïc thoï kyù, muoán cuùng döôøng xaù-lôïi caùc ngaøi. Xin Toân giaû chæ cho!"
Toân giaû noùi vôùi vua:
"Laønh thay! Laønh thay Ñaïi vöông ñaõ phaùt ñöôïc dieäu taâm nhö vaäy."
Toân giaû ñem vua ñeán nöôùc Xaù-veä vaøo tinh xaù Kyø-hoaøn, ñöa tay chæ thaùp:
"Ñaây laø thaùp cuûa Toân giaû Xaù-lôïi-phaát, vua neân cuùng döôøng."
Vua noùi:
"Vò naøy coù coâng ñöùc gì?"
Toân giaû ñaùp:
"Ñaây laø vò Phaùp vöông thöù nhì, tuøy thuaän chuyeån phaùp luaân."
Vaø Toân giaû noùi keä:
"Trí taát caû chuùng sanh,
Saùnh vôùi Xaù-lôïi-phaát,
Baèng moät phaàn möôøi saùu;
Tröø trí cuûa Nhö Lai.
Nhö Lai chuyeån phaùp luaân,
Ngaøi coù theå tuøy chuyeån;
Ngaøi coù voâ löôïng ñöùc,
Ai coù theå noùi heát!"
Nhaø vua vui möøng voâ haïn, boû ra möôøi muoân löôïng traân baûo cuùng döôøng thaùp Xaù-lôïi-phaát vaø noùi keä:
"Con laïy Xaù-lôïi-phaát,
Giaûi thoaùt moïi sôï haõi;
Danh ñoàn khaép theá gian,

Trí tueä khoâng ai baèng.”
Keá ñeán, Toân giaû chæ cho vua thaùp Toân giaû Ñaïi Muïc-kieàn-lieân.
Vua muoán cuùng döôøng thaùp naøy neân hoûi:
“Vò naøy coù coâng ñöùc gì?”
Toân giaû ñaùp:
“Vò naøy Thaàn tuùc baäc nhaát. Laáy ngoùn chaân aán treân ñaát, ñaát lieàn chaán ñoäng, ñeán Long cung, haøng phuïc Long vöông Nan-ñaø, Baït-nanñaø43.”
Vaø Toân giaû noùi keä:
“AÁn ngoùn chaân ñoäng ñaát,
Ñeán taän cung Ñeá Thích;
Thaàn tuùc khoâng ai baèng,
Ai coù theå noùi heát?
Hai vua roàng hung baïo,
Troâng thaáy ñeàu sôï haõi;
Vôùi söùc thaàn tuùc kia,
Haøng phuïc heát saân nhueá.”
Baáy giôø, vua cuùng döôøng thaùp möôøi muoân löôïng traân baûo vaø noùi keä khen:
“Baäc Thaàn tuùc ñeä nhaát,
Lìa khoûi giaø, beänh, cheát;
Coù coâng ñöùc nhö vaäy,
Nay leã Muïc-kieàn-lieân.”
Keá ñeán, Toân giaû chæ thaùp Toân giaû Ma-ha Ca-dieáp, noùi vôùi vua:
“Ñaây laø thaùp Ma-ha Ca-dieáp, vua neân cuùng döôøng.”
Vua hoûi:
“Vò naøy coù coâng ñöùc gì?”
43. Nan-ñaø Baït-nan-ñaø Ãø ªû ¶[Ãø ªû. Skt. Nandopananda.

Toân giaû ñaùp:
“Toân giaû naøy ít muoán, bieát ñuû, Ñaàu-ñaø baäc nhaát, ñöôïc Nhö Lai chia cho nöûa toøa vaø y Taêng-giaø-leâ. Toân giaû aáy thöôøng xoùt chuùng sanh, höng laäp Chaùnh phaùp.”
Toân giaû noùi keä:
“Ruoäng coâng ñöùc baäc nhaát,
Thöôøng xoùt loaøi baàn cuøng;
Khoaùc Taêng-giaø-leâ Phaät,
Xaây döïng neân Chaùnh phaùp.
Toân giaû coù ñöùc lôùn,
Ai coù theå noùi heát?”
Vua laïi cuùng döôøng möôøi muoân löôïng traân baûo vaø noùi keä khen

ngôïi:
“Thöôøng öa thích tòch tònh,
Nöông naùu nôi röøng raäm;
Ít muoán, bieát ñuû, giaøu.
Nay leã Ñaïi Ca-dieáp.”
Keá ñeán, Toân giaû laïi chæ thaùp cuûa Toân giaû Baïc-caâu-la vaø noùi vôùi vua:
“Ñaây laø thaùp cuûa Baïc-caâu-la, vua neân cuùng döôøng.”
Vua hoûi:
“Vò naøy coù coâng ñöùc gì?”
Toân giaû ñaùp:
“Toân giaû aáy ñöôïc Baäc nhaát khoâng beänh, cho ñeán, chaúng noùi cho ai ñöôïc moät caâu phaùp, laëng leõ khoâng lôøi.”
Vua baûo:
“Ñem moät tieàn cuùng döôøng.”
Caùc quan taâu vua:
“Coâng ñöùc nhö nhau vì sao nôi ñaây cuùng moät tieàn?”
Vua baûo:
“Haõy nghe toâi noùi,
Tuy tröø si, voâ minh,
Trí tueä hay soi xeùt,
Tuy coù teân Baïc-caâu,
Coù ích gì cho ñôøi?”
Baáy giôø, ñoàng tieàn kia trôû veà laïi choã vua. Caùc ñaïi thaàn troâng thaáy, cho laø vieäc laï luøng hieám coù. Taát caû ñoàng leân tieáng khen ngôïi:
“OÂi! Toân giaû! Ngaøi ít muoán, bieát ñuû, ñeán noãi chaúng caàn moät ñoàng tieàn.”
Toân giaû laïi chæ thaùp cuûa Toân giaû A-nan, noùi vôùi vua:
“Ñaây laø thaùp cuûa Toân giaû A-nan, neân cuùng döôøng.”
Vua hoûi:
“Toân giaû A-nan coù coâng ñöùc gì?”
“Toân giaû naøy laø thò giaû cuûa Phaät, Ña vaên baäc nhaát, keát taäp kinh Phaät.”
Vaø noùi keä:
“Giöõ gìn baùt Nhö Lai,
Gioûi nhôù, hay quyeát ñoaùn,
Hoïc roäng nhö bieån lôùn,
Bieän taøi tieáng dòu daøng,
Laøm vui loøng trôøi, ngöôøi,
Kheùo bieát taâm chö Phaät,

Taát caû ñieàu saùng toû,
Laø röông baùu coâng ñöùc,
Ñöôïc khen ngôïi toái thaéng,
Haøng phuïc phieàn naõo traùnh,
Nhöõng coâng ñöùc nhö theá,
Xöùng ñaùng neân cuùng döôøng.”
Vua lieàn cuùng döôøng moät traêm öùc löôïng traân baûo. Caùc quan taâu vua:
“Vì sao ôû ñaây beä haï laïi cuùng döôøng nhieàu hôn nhöõng nôi tröôùc?”
Vua ñaùp:
“Haõy nghe toâi noùi lyù do trong taâm cuûa mình:
Thaân theå cuûa Nhö Lai,
Phaùp thaân taùnh thanh tònh,
Vò naøy hay vaâng giöõ,
Vì theá cuùng döôøng hôn.
Ñeøn Phaùp coøn ôû ñôøi,
Döùt loøng si toái naøy,
Ñeàu nhôø nôi Toân giaû;
Vì theá cuùng döôøng hôn.
Nhö nöôùc trong bieån lôùn,
Daáu chaân traâu khoâng chöùa;
Nhö bieån trí cuûa Phaät,
Ngöôøi khaùc khoù phuïng trì.
Duy Toân giaû A-nan,
Nghe qua ñeàu nhôù heát,
Khoâng khi naøo queân maát;
Vì theá cuùng döôøng hôn.
Khi vua cuùng döôøng caùc thöù nhö theá xong, vua höôùng veà Toân giaû Öu-ba-quaät chaép tay vaø noùi keä:
“Nay toâi mang thaân naøy,
Chaúng coøn phuï thaân naøy,
Tu voâ löôïng coâng ñöùc,
Nay laøm Vua loaøi ngöôøi,
Toâi ñem loøng kieân thaät,
Taïo laäp caùc thaùp mieáu,
Trang nghieâm nôi theá gian,
Nhö sao laøm ñeïp traêng.
Vaâng phaùp ñeä töû Phaät,
Thöïc haønh caùc leã tieát,

Nay toâi ñaõ laøm heát,
Cuùi ñaàu tröôùc Toân giaû.
Nhôø aân löïc Toân giaû,
Nay thaáy vieäc thaéng dieäu,
Choùng ñöôïc lôïi laønh lôùn,
Nhôø ñaây phaân bieät phaùp.”
Vua cuùng döôøng nhö treân vaø thöôøng ñi ñeán Boà-ñeà ñaïo traøng.
Döôùi caây naøy, Nhö Lai ñaéc Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc. Baèng söï cuùng döôøng traân baûo hieám coù trong theá gian, vua cuùng döôøng caây Boà-ñeà. Luùc aáy, phu nhaân cuûa vua teân laø Ñeà-xaù-la-hy-ña44, phu nhaân nghó raèng: ‘Vua yeâu ta vaø ta cuõng heát söùc yeâu vua. Ngaøy nay vua boû ta ñi, ñem chaâu baùu ñeán choã caây Boà-ñeà. Baáy giôø, ta seõ laøm caùch cheát caây Boà-ñeà naøy. Khi caây ñaõ cheát khoâ, laù taøn ruïng, vua seõ khoâng ñeán nöõa, ngaøi seõ cuøng ta vui vaày.’ Phu nhaân laïi goïi Chuù sö ñeán, baûo Chuù sö baûo raèng: “Ngöôi coù theå laøm cheát caây Boà-ñeà naøy khoâng?” Chuù sö ñaùp: “Coù theå, cho toâi moät ngaøn löôïng vaøng.” Phu nhaân lieàn trao cho ngöôøi aáy moät ngaøn löôïng tieàn vaøng. Chuù sö ñeán caây Boà-ñeà, duøng caâu chuù nieäm chuù nôi caây vaø laáy giaûi luïa buoäc caây laïi. Caây daàn daàn cheát khoâ, laù uùa taøn ruïng. Caây chöa cheát haún, laù xô xaùc rôi ruïng. Chuù sö taâu phu nhaân: “Phaûi laáy söõa noùng röôùi leân caây môùi coù theå laøm cho caây khoâ.” Phu nhaân taâu vua: “Toâi muoán ñem söõa ñeán cuùng döôøng caây Boà-ñeà.” Vua ñaùp: “Tuøy yù khanh chaêng?” Nhö theá, cho ñeán, laáy söõa noùng röôùi leân caây Boà-ñeà, caây bò khoâ heùo. Caùc phu nhaân taâu vua: “Caây Boà-ñeà boãng nhieân cheát khoâ, laù uùa taøn ruïng!” Vaø hoï noùi keä: Caây Nhö Lai y cöù, Goïi laø caây Boà-ñeà, Taïi ñoù thaønh Chaùnh giaùc, Ñaày ñuû nhaát thieát trí. Nay Ñaïi vöông neân bieát, Caây naøy ñang khoâ cheát, Saéc laù cuõng bieán khaùc, Chaúng bieát vì côù sao? Nhaø vua nghe lôøi naøy, lieàn ngaát xæu treân ñaát. Ñaùm quaàn thaàn laáy nöôùc raûi leân maët vua, moät hoài laâu vua môùi tænh laïi, rôi nöôùc maét roài

44. Ñeà-xaù-la-hy-ña §C ªÙ Ã¹ ß] ¦h. Skt. Tiwyarakwitaø.

baûo: Ta thaáy caây Boà-ñeà, Nhö laø thaáy Nhö Lai, Nay nghe caây naøy cheát, Ta cuõng seõ cheát theo. Phu nhaân Ñeà-xaù-la-hy-ña thaáy vua öu saàu, taâu vua: “Xin Ñaïi vöông chôù buoàn raàu. Toâi seõ laøm vui loøng Ñaïi vöông.” Vua noùi: “Neáu khoâng coù caây aáy, meänh soáng cuûa ta cuõng khoâng coøn. Nhö Lai nôi caây naøy ñaéc Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc. Neáu caây naøy khoâng coøn, ta soáng ñeå laøm gì?” Phu nhaân nghe vua noùi lôøi quyeát ñònh nhö theá, lieàn trôû laïi laáy söõa laïnh töôùi döôùi goác caây Boà-ñeà, caây töø töø soáng laïi. Vua nghe noùi laáy söõa töôùi caây soáng laïi, moãi ngaøy vua cho ngaøn thau söõa töôùi goác caây, caây soáng laïi nhö tröôùc, caùc phu nhaân taâu vua: “Caây Boà-ñeà töôi toát laïi nhö xöa. “ Nghe xong vua laáy laøm möøng, voäi ñeán döôùi caây Boà-ñeà nhìn chaêm chaêm khoâng rôøi vaø noùi keä: “Vieäc caùc vua chöa laøm, Vua Bình-sa, Trì quoác, Nay ta neân cuùng döôøng, Ta taém caây Boà-ñeà, Baèng söõa vaø nöôùc thôm, Höông hoa

vaø höông xoa, Seõ laïi cuùng döôøng Taêng, Hieàn thaùnh naêm boä chuùng.” Vua cho baøy boán caùi boàn baùu baèng vaøng, baïc, löu ly, pha leâ chöùa ñaày caùc thöù söõa thôm cuøng caùc thöù nöôùc thôm, ñem caùc thöù thöùc aên uoáng, traøng phan, baûo caùi. Moãi thöù coù caû ngaøn loaïi cuøng vôùi höông hoa kyõ nhaïc. Vua thoï trì baùt quan trai giôùi, maëc y phuïc saïch seõ, oâm loø höông ñeán ôû treân ñieän, höôùng boán phöông laøm leã, taâm nghó mieäng noùi: ‘Ñeä töû Hieàn thaùnh cuûa Nhö Lai ôû caùc phöông, xin thöông xoùt con maø thoï nhaän söï cuùng döôøng cuûa con’. Vua noùi keä: “Thaùnh ñeä töû Nhö Lai,

Caùc caên thuaän tòch tónh,
Lìa duïc caû ba coõi,
Chö Thieân neân cuùng döôøng;
Xin haõy nhoùm nôi ñaây,
Nhaän taám loøng bieát ôn,
Thöông xoùt theo yù con,
Khieán gioáng phaùp lôùn maïnh.
Thöôøng thích nôi vaéng laëng,
Giaûi thoaùt nhöõng chaáp tröôùc,
Chaân töû cuûa Nhö Lai,
Töø phaùp maø hoùa sanh,
Ñöôïc chö Thieân cuùng döôøng;
Neân vì thöông xoùt con,
Nay xin ñeàu nhoùm laïi,
Theo yù moïn cuûa con.
Chö Thaùnh khaép caùc nôi,
Keá-taân, Ña-ba-baø,
Ñaïi laâm, Ly-baø-ña,
Beân ao lôùn A-naäu,
Khaép soâng ngoøi röøng nuùi,
Nhö theá taát caû choã,
Caùc Thaùnh ôû trong ñoù,
Nay neân ñeán nhoùm laïi,
Xin vì thöông xoùt con,
Theo yù moïn cuûa con.
Laïi ôû treân coõi trôøi,
Cung ñieän Thi-leâ-sa,
Trong thaát ñaù Höông sôn,
Baäc thaàn thoâng ñaày ñuû,
Xin ñeàu nhoùm laïi ñaây,
Vì thöông xoùt con vaäy.”

Luùc vua noùi nhö vaäy, ba möôi vaïn Tyø-kheo cuøng taäp hôïp laïi.

Trong ñaïi chuùng aáy coù möôøi vaïn A-la-haùn, hai möôi vaïn caùc vò Höõu hoïc vaø phaøm phu Tyø-kheo. Coøn laïi toøa cuûa Thöôïng toïa khoâng coù ngöôøi ngoài. Vua hoûi caùc Tyø-kheo:

"Toøa cuûa Thöôïng toïa sao khoâng coù ngöôøi ngoài?" Trong ñaïi chuùng coù moät Tyø-kheo teân laø Da-xaù, laø baäc A-la-haùn ñaày ñuû luïc thoâng, taâu vua: "Toøa naøy laø toøa cuûa Thöôïng toïa, trong ñaây ai khoâng daùm ngoài." Vua laïi hoûi: "ÔÛ choã Toân giaû coù Thöôïng toïa chaêng?" Toân giaû Da-xaù ñaùp: "Taâu Ñaïi vöông, coù Thöôïng toïa maø Phaät ñaõ huyeàn kyù teân laø Taân-ñaàu-lö45. Thöôïng toïa aáy xöùng ñaùng ngoài choã aáy." Vua heát söùc vui möøng noùi raèng: "Trong ñaây coù Tyø-kheo naøo thaáy Phaät khoâng?" Toân giaû Da-xaù ñaùp: "Thöa Ñaïi vöông coù ngaøi Taân-ñaàu-lö, ngaøi vaãn coøn ôû theá gian." Vua laïi thöa: "Coù theå gaëp ñöôïc Tyø-kheo aáy khoâng?" Toân giaû Da-xaù ñaùp: "Chaúng bao laâu seõ gaëp. Vò aáy seõ ñeán ngay." Vua raáy hoan hyû noùi keä: Sung söôùng ñöôïc lôïi ích, Vì nhieáp thoï cho con, Khieán con töï maét thaáy, Toân giaû Taân-ñaàu-lö. Baáy giôø, Toân giaû Taân-ñaàu-lö ñem voâ löôïng A-la-haùn thöù lôùp ñi theo, ví nhö con nhaïn chuùa töø hö khoâng ñeán, ngoài vaøo choã Thöôïng toïa. Tyø-kheo Taêng ñeàu kính leã, theo thöù lôùp ngoài xuoáng. Nhaø vua troâng thaáy Toân giaû Taân-ñaàu-lö raâu toùc baïc traéng, nhö thaân Bích-chi-phaät. Vua suïp xuoáng leã chaân Ngaøi, quyø daøi chaép tay, chieâm ngöôõng dung maïo cuûa Toân giaû vaø noùi keä: Con nay ôû ngoâi vua, Thoáng laõnh Dieâm-phuø-ñeà, Chaúng laáy laøm hoan hyû, Nay ñöôïc thaáy Toân giaû,

45. Taân-ñaàu-lö »« ÀY ¿c. Skt. Piòñolabharadvaøja.

Con nay thaáy Toân giaû,
Nhö thaáy Phaät taïi theá,
Loøng con ñaày phaán khôûi.
Hôn caû thaáy ngoâi vua.

Vua laïi thöa Toân giaû:

"Toân giaû ñaõ töøng thaáy Theá Toân, baäc ba coõi ñeàu kính ngöôõng, toân suøng chaêng?"

Luùc ñoù Toân giaû Taân-ñaàu-lö laáy tay veùn loâng maøy nhìn vua vaø noùi:

"Toâi ñöôïc thaáy Nhö Lai,
Theá gian khoâng gì saùnh,
Toaøn thaân maøu vaøng saùng,
Ba möôi hai töôùng ñeïp,
Maët tònh nhö traêng raèm,
Tieáng Phaïm aâm eâm aùi,
Haøng phuïc phieàn naõo traùnh,
Thöôøng an truù tòch dieät."

Vua laïi hoûi:

“Toân giaû thaáy Phaät nôi naøo?”

“Toân giaû ñaùp:

“Khi Nhö Lai ñem naêm traêm vò A-la-haùn ñeán thaønh Vöông xaù an cö laàn ñaàu. Luùc aáy toâi cuõng ôû trong chuùng ñoù.”

Vaø Toân giaû noùi keä:

“Theá Toân Ñaïi Maâu-ni,
Haïng lìa duïc vaây quanh,
ÔÛ taïi thaønh Vöông xaù,
Kieát haï troøn ba thaùng.
Toâi ôû trong chuùng aáy,
Thöôøng ôû beân Nhö Lai,
Nay Ñaïi vöông neân bieát,
Chính maét toâi thaáy Phaät.”

“Laïi nöõa, luùc Phaät ôû Xaù-veä, Nhö Lai hieän thaàn löïc lôùn, bieán hoùa ñuû thöù, bieán hình chö Phaät ñaày ñuû khaép caùc phöông cho ñeán coõi trôøi Aca-ni-tra. Toâi luùc aáy cuõng ôû ñoù, troâng thaáy caùc töôùng thaàn thoâng cuûa
Nhö Lai bieán hoùa.”

Toân giaû noùi keä: “Söùc thaàn thoâng Nhö Lai, Haøng phuïc caùc ngoaïi ñaïo, Phaät daïo khaép möôøi phöông, Chính toâi thaáy töôùng kia.” “Laïi nöõa, khi Nhö Lai ôû taïi coõi trôøi thuyeát phaùp cho Maãu thaân, toâi cuõng coù trong aáy. Khi thuyeát phaùp cho Maãu thaân xong, Ngaøi daãn chö Thieân töø trôøi xuoáng nöôùc Taêng-ca-xa46. Khi aáy toâi thaáy hai vieäc naøy, trôøi, ngöôøi ñieàu phöôùc laïc. Tyø-kheo-ni Öu-ba-la47 hoùa laøm Chuyeån luaân vöông ñem voâ löôïng quyeán thuoäc nöông hö khoâng ñeán choã Theá Toân, toâi cuõng thaáy vieäc naøy.” Roài Toân giaû noùi keä: Nhö Lai treân coõi trôøi, Ngaøi kieát haï nôi ñoù, Toâi cuõng ôû trong aáy, Laø quyeán thuoäc Nhö Lai. “Laïi nöõa, luùc Nhö Lai ôû taïi nöôùc Xaù-veä cuøng vôùi naêm traêm A-lahaùn. Khi aáy con gaùi cuûa tröôûng giaû Caáp Coâ Ñoäc ñang ôû taïi nöôùc Phuùlaâu-na-baït-ñaø-na48. Moät hoâm coâ naøy thænh Phaät vaø Tyø-kheo Taêng. Khi aáy caùc Tyø-kheo moãi vò ñeàu nöông hö khoâng ñeán choã thænh. Toâi cuõng duøng thaàn löïc hieäp nuùi lôùn laïi maø ñi ñeán choã ñöôïc thænh. Theá Toân quôû traùch toâi, ‘Ngöôi ñaâu ñöôïc hieän thaàn tuùc nhö theá. Baáy giôø, Ta phaït ngöôi soáng maõi ôû theá gian, khoâng ñöôïc vaøo Nieát-baøn, hoä trì Chaùnh phaùp cuûa Ta chôù khieán cho dieät maát’.” Roài Toân giaû noùi keä: “Theá Toân nhaän lôøi thænh, Cuøng naêm traêm Tyø-kheo. Toâi lieàn duøng thaàn löïc, Nhaác nuùi lôùn maø ñi. Theá Toân traùch phaït toâi

46.

Taêng-ca-xa quoác ¹¬ { °ø °ê . Paøli: Saíkassa, thò traán caùch Saøvatthi 30 daëm.

47.

Öu-ba-la Àu ªi Ã¹¡A töùc Tyø-kheo-ni Lieân Hoa Saéc. Skt. Utpalavaròaø.

48.

Phuù-laâu-na-baït-ñaø-na quoác ´I ¼Ó ¨º ¶[ªû ¨º °ê. Skt. Puòñavardhana.

ÔÛ ñôøi, khoan dieät ñoä, Hoä trì Chaùnh phaùp Phaät, Chôù ñeå phaùp dieät maát.” “Laïi nöõa, Nhö Lai daãn chö Tyø-kheo Taêng vaøo thaønh khaát thöïc. Khi aáy vua cuøng vôùi hai em beù chôi ñuøa treân ñaát caùt, thaáy Phaät töø xa ñi tôùi, naém moät naém caùt daâng cuùng Phaät. Luùc aáy Phaät thoï kyù cho ñöùa beù kia: ‘Sau khi Ta dieät ñoä khoaûng moät traêm naêm, ñöùa beù naøy seõ laøm vua nöôùc Ba-lieân-phaát, thoáng lónh Dieâm-phuø-ñeà, goïi laø A-duïc, seõ phaân boá roäng raõi xaù-lôïi cuûa Ta; trong moät ngaøy seõ döïng taùm muoân boán ngaøn thaùp.’ Nay chính laø nhaø vua, luùc ñoù toâi cuõng coù maët ôû ñoù.” Roài Toân giaû noùi baøi keä: “Luùc vua coøn thô aáu, Ñem caùt daâng cuùng Phaät; Luùc Phaät thoï kyù vua, Chính toâi cuõng ôû ñaáy.” Vua thöa Toân giaû: “Hieän nay Toân giaû ôû ñaâu?” Toân giaû ñaùp: “Toâi ôû taïi Baéc sôn, nuùi teân laø Kieàn-ñaø-ma-la49, cuøng vôùi caùc vò Taêng ñoàng phaïm haïnh.” Vua laïi hoûi: “Coù bao nhieâu ngöôøi?” Toân giaû ñaùp: “Coù saùu muoân Tyø-kheo A-la-haùn.” Toân giaû baûo vua: “Vua caàn gì hoûi nhieàu. Nay vua neân söûa soaïn cuùng döôøng chö Taêng. Caùc vò aáy thoï thöïc xong, seõ khieán cho vua hoan hyû.” Vua thöa: “Vaâng, ñuùng vaäy thöa Toân giaû! Nhöng baây giôø, tröôùc tieân laø toâi cuùng döôøng caây Boà-ñeà, vì nghó ñeán nôi Phaät giaùc ngoä. Sau ñoù cuùng döôøng höông hoa, ñoà aên thöùc uoáng ngon cho chuùng Taêng.” Vua ban leänh cho caùc quaàn thaàn tuyeân boá khaép nöôùc: ‘Ngaøy nay

49. Kieàn-ñaø-ma-la ªû ¼ Ã¹. Skt. Gandhamaødana.

vua muoán xaû möôøi muoân löôïng vaøng boá thí cho chuùng Taêng, caû ngaøn voø nöôùc thôm röôùi leân caây Boà-ñeà.’ Vua taäp hôïp naêm boä chuùng. Baáy giôø coù vöông töû Caâu-na-la50 ôû beân caïnh vua, ñöa hai ngoùn tay maø khoâng noùi, yù muoán cuùng döôøng gaáp ñoâi. Ñaïi chuùng troâng thaáy vöông töû nhö vaäy ñeàu phì cöôøi. Vua cuõng cöôøi vaø baûo: “OÂ hay! Vöông töû, chính con coù theâm coâng ñöùc cuùng döôøng.” Vua laïi noùi: “Ta laïi ñem ba möôi muoân löôïng vaøng cuùng döôøng chuùng Taêng. Theâm moät ngaøn voø nöôùc thôm röôùi taém caây Boà-ñeà.” Vöông töû laïi ñöa leân boán ngoùn tay, yù noùi gaáp boán. Luùc aáy vua noåi giaän baûo caùc quan: “Ai daïy vöông töû laøm nhö vaäy? Cuøng tranh vôùi ta sao?” Moät vò quan thöa: “Taâu Ñaïi vöông, khoâng ai daùm tranh vôùi Ñaïi vöông. Nhöng vöông töû thoâng tueä, lôïi caên vì muoán taêng theâm coâng ñöùc neân laøm nhö vaäy.” Nhaø vua quay laïi nhìn vöông töû, roài baïch Thöôïng toïa: “Tröø caùc vaät thuoäc kho taøng cuûa con, taát caû nhöõng vaät ôû Dieâm- phuø-ñeà, phu nhaân, theå nöõ, quaàn thaàn, quyeán thuoäc vaø con cuûa con laø Caâu-na-la ñeàu boá thí cho chuùng Taêng Hieàn thaùnh.” Vua tuyeân boá cho caû nöôùc taäp hôïp naêm chuùng vaø noùi keä: “Tröø vaät kho taøng vua; Phu nhaân vaø theå nöõ, Thaàn daân taát caû chuùng, Boá thí Hieàn thaùnh Taêng. Thaân ta cuøng vöông töû, Cuõng ñeàu xaû boû heát.” Baáy giôø, vua, Thöôïng toïa vaø Tyø-kheo Taêng laáy voø nöôùc thôm töôùi caây Boà-ñeà. Caây Boà-ñeà caøng theâm töôi toát, sum seâ. Coù baøi keä: “Vua töôùi caây Boà-ñeà, Nôi Voâ thöôïng Giaùc ngoä; Caây caøng theâm töôi toát,

50. Caâu-na-la ©ë ¨º Ã¹. Skt. Kuòaøla.

Caây laù ñeàu môn môûn.” Vua cuøng quaàn thaàn vui möøng voâ haïn. Vua töôùi taém caây Boà-ñeà xong, keá ñeán vua laïi cuùng döôøng chuùng Taêng. Baáy giôø, Thöôïng toïa Da-xaù taâu vua: “Ñaïi vöông, hoâm nay coù ñoâng ñaûo Tyø-kheo Taêng tuï taäp, neân phaùt loøng tin thuaàn thuïc cuùng döôøng.” Nhaø vua töï tay cuùng döôøng töø treân xuoáng döôùi. Khi aáy, coù hai Sa-di aên xong, moãi ngöôøi laáy löông khoâ vo thaønh vieân keïo neùm nhau. Nhaø vua troâng thaáy phì cöôøi noùi: “Caùc Sa-di naøy chôi troø con nít.” Cuùng döôøng xong, vua trôû laïi ñöùng tröôùc Thöôïng toïa. Thöôïng toïa noùi vôùi vua: “Vua chôù sanh taâm baát tín kính.” Vua thöa: “Thöôïng toïa, con khoâng coù taâm khoâng kính tin, nhöng thaáy Sa-di chôi troø treû con. Nhö treû con theá gian laáy hoøn ñaát neùm nhau, coøn hai Sa-di thì laáy baùnh vaø keïo neùm nhau.” Thöôïng toïa taâu vua: “Hai chuù Sa-di naøy ñeàu laø A-la-haùn giaûi thoaùt, neân cuùng döôøng thöùc aên cho caùc vò aáy.” Vua nghe roài taêng theâm loøng tin vaø thaàm nghó: ‘Hai Sa-di naøy coù theå ñöôïc boá thí baèng caùch giaùn tieáp51. Hoâm nay ta seõ boá thí luïa vaø y kieáp-boái cho taát caû chuùng Taêng.’ Baáy giôø, hai Sa-di bieát taâm nieäm cuûa vua, noùi vôùi nhau: ‘Chuùng ta laøm cho vua theâm kính tín.’ Moät Sa-di mang caùi noài trao cho vua, moät Sa-di trao cho vua coû nhuoäm maøu. Vua hoûi Sa-di kia: “Nhöõng thöù naøy ñeå laøm gì?” Hai Sa-di taâu vua: “Nhaø vua vì chuùng toâi maø boá thí chuùng Taêng luïa vaø y kieáp-boái. Chuùng toâi muoán nhaø vua nhuoäm thaønh maøu saéc ñeå boá thí cho chuùng Taêng.”

51. Trieån chuyeån töông thí ®i Âà ¬Û ¬I , khoâng cuùng tröïc tieáp cho Sa-di. Nhöng cuùng döôøng cho Taêng. Sau ñoù Taêng theo thöù töï chia laïi cho caùc Sa-di.

Vua nghó raèng: ‘Ta tuy ñaõ nghó trong taâm, maø chöa noùi ra, nhöng hai vò ñaït só naøy ñaéc tha taâm trí neân bieát ñöôïc taâm ta. Vua lieàn cuùi ñaàu kính leã chuùng Taêng vaø noùi keä: “Toäc taùnh laø Khoång Töôùc, Caùc quyeán thuoäc noäi ngoaïi; Do söï boá thí naøy, Ñeàu ñöôïc lôïi ích lôùn. Gaëp ñöôïc ruoäng phöôùc toát, Vui möøng ñuùng thôøi thí.” Vua baûo Sa-di: “Nay toâi nhaân quyù Toân giaû boá thí y cho chuùng Taêng.” Cuùng y cho chuùng Taêng roài, vua laïi ñem ba y cuøng vôùi boán öùc muoân löôïng traân baûo boá thí cho naêm boä chuùng, chuù nguyeän xong, laïi ñem boán möôi öùc muoân löôïng traân baûo, chuoäc laáy cung nhaân, theå nöõ, thaùi töû, quaàn thaàn cuûa coõi Dieâm-phuø-ñeà. Vua A-duïc ñaõ taïo ra voâ löôïng coâng ñöùc nhö vaäy.”52

52. Truyeän keå veà cuoái ñôøi A-duïc vöông, xem tieáp Ñaïi Chaùnh kinh 641, quyeån 25.

Nguồn: Giảng Sư (giangsu.io.vn) — văn bản trích từ kho sách cổ và kinh điển.